

מעלה

במעלות
התורה והחסידות

62

בהוצאת 'מוקד הישיבה' - המוקד החסידי לסיוע לבני הישיבות הקד' 18-18-20-1800 כל יום בשעות הערב (השיחה חינם)

בשנות זקנותו ארע שנשא פעם דרשה בה השתתפו המונים. לאחר סיום המעמד ביקשו מלווי לחסוך הימנו את הדוחק והצפיפות ולפיכך ניסו להוליכו דרך דלת צדדית, אולם רבינו מיאן בהסבירו כי מכיוון שישנו ציבור גדול המבקשים לראות את פניו ולברכו לשלום, הרי שאין זה מן הראוי שלא אתייחס אליהם ואברח מדלת צדדית...

על המידות הטובות ונועם ההליכות של מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל

בעולם", דנקט התנא 'תלמיד' חכמים', להורות כי דווקא צירוף זה של 'תלמיד' ו'חכם', דהיינו אלו שנוקטים בהכנעה למד חכמתם, הם המה ש'מרבית שלום בעולם'.

ואכן, מי לנו גדול מרבינו, אשר למרות ששימש ברבנות יותר משבעים שנה, ולמרות שהיה מעורב באינספור עניינים ציבוריים, לא דבר בידיו שמץ של פירוד מחלוקת, ומפורסם היה כאיש שלום, שהכל רואים בו כתובת מאחדת להשכנת שלום.

וכה דיבר פעם בקשו באוזני מי ממקורביו, וכהאי לישנא: "בזאת יתהלל המתהלל, כשאבוא למעלה לאחר מעה ועשרים, אומר דבר אחד בלבד: אז מימי, אין מיינע ד' אמות, איזה נישא געוועהן קיין מחלוקת" (מימי לא נכנסה המחלוקת אל ארבע אמותי).

נקודה מרכזית במשנתו החינוכית של רבינו היתה חינוכו למידות טובות והליכות נועם, בעניינים שבין אדם לחברו. מכביר היה על כך במילין, בשיחות קודשו ובמשאותיו שנשא, אך יותר מכל שימש כאות וכמופת לזהירות מופלגת בכבוד חבירו, ולדקדוק עצמי במסכת מידותיו.

מעשה היה ביהודי תלמיד חכם שנקלע לזירה ציבורית ונקט עמדה בניגוד לדעתו של רבינו, מה שכמובן הסב לו צער רב ועגמת נפש. כחלו, זמן מה התעשת אותו ת"ח ופנה לרצות את רבינו ולבקש את מחילתו. השיבו רבינו במכתב קדשו כי הוא מוחל לו, בהוסיפו: "כל מי הייתי מעביר על מידותי".

משנשאל פעם רבינו "במה הארכת ימים?", נענה רבינו באותו מטבע לשון "משום שכל מי הייתי מעביר על מידותי"...

מרגלא בפומיה, אודות הכינוי 'תלמיד חכם' בו בחרו חז"ל לתאר את עמלה התורה, שהוא למעשה צירו, של שני תארים, תלמיד וחכם, דבא לרמוז על צורבא מרבנו שראוי כי יישוב לצד היותו 'חכם' ויודע תורה, גם את עובדת היותו 'תלמיד', שהיינו שתהא בו מידת ההכנעה. והיה מוסיף רבינו ומבאר, כי במשך הדורות, כאשר שני התארים הללו לא חברו להם יחדיו באיש אחד, נגרמו מכך מכשולות ותקלות בכל ישראל. כמו שמצאנו אצל אחיתופל שהיה מחכמי ישראל, אך מכיוון שהיתה חסרה אצלו הכנעה, גרם למחלוקת קשה. כיוצא בזה בתלמיד שאינו שלם בחכמה, שגם מזה רבו המחלוקות, וכלשון הגמרא במסכת סנהדרין. "משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקות בישראל ונעשית תורה כשתי תורות". באופן דומה דייק רבינו בדברי הגמ' "תלמידי חכמים מרבים שלום

אלפי עובדות נקשרות בשמו של רבינו על דקדוקו בכבוד הבריות וזהירותו המופלגת מנדנדו של צער שעלול היה להיגרם בגינו למאן דהו. מעשה היה בעת שביקר במנצ'סטר במעונו של ראש הישיבה הגה"צ ר"י ז"ל סגל זצ"ל, כאשר בצאתו מן הבית לאחר שכבר נכנס למכונית, הבין מזווית עינו בבחור צעיר שהגיע בריצה, אך נותר בפחי נפש אחר שלא הספיק לראות את פני רבינו. לא השגיח רבינו בכבודו, ויצא שוב מן הרכב כדי להפיס דעתו של אותו צעיר.

כך גם כבודו של הציבור עמד תמיד לנגד עיניו. בשנות זקנותו ארע שנשא פעם דרשה בה השתתפו המונים. לאחר סיום המעמד ביקשו מלווי לחסוך הימנו את הדוחק והצפיפות העלולים להיווצר סביבו ולפיכך ניסו להוליכו דרך דלת צדדית, דרכה ניתן היה לצאת בקלות מהמקום, אולם רבינו מיאן בהסבירו כי מכיוון שישנו ציבור גדול המבקשים לראות את פניו ולברכו לשלום, הרי שאין זה מן הראוי שלא אתייחס אליהם ואברח מדלת צדדית...

כיוצא בזה, כאשר היה פעם עיכוב בדרכו לפני טיסה, והעסקנים דאגו שהמטוס ימתין מעט, נקפו ליבו של רבינו על כך שציבור שלם המתין בגינו, וביקש מהרבנית שתתנצל ואף הציע לפייסם בממון אם יבקשו.

כך גם בשיעורים, נזהר היה בכבודו של כל אחד, וכאשר ארע פעם שנראה היה לו כי בתוך הריחתא דאורייתא השיב לשואל במעט חריפות ותקיפות, לא נחה דעתו עד שאיתר את השואל וביקש את סליחתו.

מעשה היה באחד מתלמידיו שהגיע להקביל פניו בחולו של מועד כנהוג, אלא שתיכף עם בואו, הגיע רב נכבד עם פמלייתו והחל משוחח עם רבינו ארוכות. משחלפו כשרים דקות, קם התלמיד ונפנה ללכת כשהוא מהנהן בראשו נוכח רבינו לאות פרידה. בעודו במדרגות, שומע הוא לפתע קול מוכר הקורא בשמו מאחור, מה נדהם בתלמיד לראות איך רבינו ברום גילו המופלג ובהדרת יקרו יוצא אחריו, ומלווהו בנחת מעט מעט החוצה. בחושי המחודדים הבין רבינו שאולי נגרמה לתלמידו חלישות הדעת, על כן עזב את כולם ויצא במיוחד ללוות את תלמידו, כשהוא שואלו בחמימות לשלומו ולמעשיו.

מקרה אחר שהתרחש לעיני קהל ועדה, היה כאשר יצא פעם מ'ניחום אבלים' ונוכח לראות שהרכב עמו הגיע, חסם את דרכו של אדם אחר, והלה שאצה לו הדרך, התקצף וצעק ברוגזה על הנהג. כראות רבינו את המהומה ניגש לאותו נהג, ביקש את מחילתו, תוך שהוא דוחף בידו שטר מכובד כדי להפיס את דעתו.

ופעם, כאשר בית לכתו ברחוב הבחין בשני נערים שנטפלו לאיש קשה יום והציקו לו בלשונם, ניגש רבינו לאותו איש אומלל והעניק לו מטבע הגון במאור פנים. לאחר מכן פנה רבינו אל הנערים והעמידם על חומרת המעשה, לא לפני שהתנצל בפניהם על כך שנאלץ הוא להעיר על מעשיהם.

בין אדם לחברו

מפליא היה לראות איך נהג רבינו באצילות ובנימוסין לכל באי שערי ורחש כבוד לכל יציר נוצר. שנה אחת בימי ערב פסח, בא לפניו

בעל תשובה ובידיו שני שקים עמוסים בכלים שונים, ובקשתו בפיו שיסביר לו רבינו כיצד יש להכשיר כל כלי לפסח. ישב עמו רבינו באורך רוח, ובסבלנות אין קץ הסביר לו כיצד בכלי זה יש להסיר את הידיות, ובכלי זה יש לפרקו לגמרי, עד שעבר עימו על כל הכלים. בתוך כך הבין רבינו כי הלה הינו דל אמצעים, ולא נתקררה דעתו עד שהניח בידו סכום הגון, כדי שיוכל לרכוש בו כלים חדשים לחג.

מספר אחד מתלמידיו אשר נהג ללמוד עמו בחברותא מידי יום, כי מעולם לא ארע שלא כיבדוהו בדבר מה לאכול, אם בפרוסת עוגה או בפרי. ואף כאשר הרבנית לא נכחה בבית, היה רבינו טורח ומביא מן המטבח דבר מה להתכבד בו, כשהוא מורה לו לטעום מן הכיבוד. כיוצא בזה, מעיד אותו תלמיד על האופן בו נהג רבינו לענות לשואליו, בימים טרם פתיחת הבית הוראה. בדרך כלל לימודם לא היה רצוף, שכן הטלפון היה מלמל ללא הפסקה, מאנשים שביקשו לברר שאלות בהלכה. רבינו היה דרוך לכל צלצול, ומיד היה מרים את הטלפון. במקרים בהם ביקש רבינו להעמיק בסוגיא שלפניו, היה מאפשר לו להניח את השפופרת לזמן מה, באופן שהטלפון ישמיע צליל 'תפוס', אך כעבור דקות אחדות, היה מתנער ומורה לו להחזיר את השפופרת למקומה, באמרו שחלף זמן רב מידי.

עוד מספר אותו תלמיד, כי בשאלות שדרשו הימנו עיון יתר, נוהג היה להתנצל ולבקש מבן שיחו להתקשר בעוד כמה דקות, שכן חשש לדקות ההמתנה הארוכות העולות כסף למתקשר. "הן זהו איבוד ממון של ישראל", הסביר פעם לתלמידו.

"היו אלו מעשים שבכל יום, אך אין דבר חינוכי יותר מדוגמא אישית", מוסיף אותו תלמיד מקרוב, "ואת חינוך זה סיפק רבינו על כל צעד ושעל".

ואכן זהירותו והקפדתו המופלגת בענייני ממון היו מן המפורסמות. ברוח זו גם היה מחנך את תלמידיו, שייזוהרו בממון חבריהם ובעיקר בפרוטות קטנות שאדם דש בעקביו. רבינו אף נהג בזהירות מופלגת אף בענייני הלוואות, והעיד על עצמו שמעודו לא לווה כספים מאיש, וכפי שסיפר אחד מחשובי הרבנים ששמע מפיו כהאי לישנא: "גם כאשר התגוררתי בירושלים ושימשתי כמו"צ בעדה החרדית, היתה משכורת פונט בודד בחודש. עם זאת, נזהרתי לא ללוות כסף מאחרים".

וכך אמר רבינו באחת מדרשותיו: "הנה רואה אני בזמן הזה, דחלק גדול מעוונות שגורמים חילול ה' והוצאת שם רע של שומרי התורה והמצוות, הם עוונות התלוים בממון, כאילו הותרה הרצועה לגמרי, ומכאן יצר ורדיפה אחרי עשירות קלה... ומה עם פריעת בעל חוב מצווה שנעשים פושטי רגל... ועושי דמם של אחרים שחוק, והרבה מיני מסחר שאין להם לא יד ולא רגל על פי התורה, ולבסוף נתגלה קלונם והפסידו לעצמן והפסידו לאחרים..."

ערך זה של 'בין אדם לחברו' היה בראש מעייניו של רבינו, וכל ימיו עמל להנחיל זאת לתלמידיו ולהשריש בהם כי הוא חלק בלתי נפרד מסולם הערכים הקיים אצל יהודי הלומד תורה. עד נשימת אפו האחרונה עסק בנושא זה, כשגם בדרשתו האחרונה עלי אדמות שנשא רבינו בפני תלמידי הישיבה, חתם את שירת חייו בשורות

זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש, כשנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על הזהירות בכבוד אביו ואמו

לאחר שנים, בהגיע אחותי לגיל השידוכים, נמצא עבורה חתן מן הטובים ביותר, שהתאים עבורה מכל הצדדים. שם אמו של החתן היה כשמה של אם אבי עליה השלום, ואילו היה נותן לבתו אותו השם כפי שרצה בלדתה, לא היה השידוך יוצא אל הפועל, מחמת איסור 'כלה וחמותה' שאסר רבי יהודה החסיד ז"ל בצוואתו (סעיף קטן כ"ג). או אז התברר למפרע 'טיב ההשגחה' שהייתה בעת קריאת שם הבת, כשם שאנו מושגחים מלעילא בכל פרט וענין.

לדאבון לב, בדורנו יש מעט זלזול בעניין זה, ואין משמעת הבנים והבנות אל הוריהם כפי שהייתה בדורות שלפנינו. הצעירים מתרגלים להתפנק יותר ויותר, ומנצלים את הוריהם לפי צרכיהם, ואין מקפידים כראוי בכבודם... על כך שמעתי מאמי מורתי עליה השלום, בראותה פעם את הילדים הצעירים של דורנו דורשים מהוריהם בנחרצות את מבוקשם, שבהתנהגות כזו הרי התהפכו היוצרות, ומתקיים בנו "כבוד את בנך ואת בתך"..." רח"ל. כבוד קדושת מרן אדמו"ר מסאטמאר זצוק"ל, בעל "ויואל

לפני שנים רבות נשאלתי על ידי אברך אמריקאי אחד, תלמיד ישיבת מיר המעטירה, בהיות שאביו מגיע בקרוב מחו"ל לביקור קצר בארץ הקודש, וכנראה הוא יצטרך לשמשו ולהתלוות עמו בטויליו ובנסיעותיו ברחבי הארץ, הוא מבקש לדעת עד כמה מחוייב הוא להצטרף אליו לכל הטיולים והספורים הללו.

שלחתי אותו עם שאלתו אל ראש הישיבה, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, שיפסוק הלכה בשאלתו, וגם בשביל בקשת הרשות לימי העדרו מן הישיבה בשביל מצות כיבוד אב.

תשובתו של הגאון זצ"ל הפתיעה את האברך:

"צריך אתה לכבד את אביך", פסק ראש הישיבה, "כשם שהיית מכבד את גדול הדור וצדיק מפורסם, 'רבן של כל בני הגולה', אם היה מגיע אליך לביקור! אף אם אין אביך 'תלמיד חכם', הכבוד שאתה צריך לכבדו מדין 'אב', הוא כמו שמכבדים את רבן של כל בני הגולה!" והדברים מבהילים על הרעיון.

אבי מורי זצוק"ל היה יתום מאב ומאם מגיל שמונה. כאשר נולדה בתו הראשונה למזל טוב, היה חפץ מאד לקרוא את שמה על שם אמו עליה השלום, שעדיין לא ניתן עד אז שום שם אחריה, אולם חמותו, זקנתי הרבנית עליה השלום, רצתה שיקרא לה על שם אמה. הלך אבא מארי ז"ל לשאול עצה מהרב הצדיק. רבי שמואל דייטש זצ"ל, שהיה מרבה להיוועץ עמו, ושאלו כדת מה לעשות.

תשובת הרב הייתה, שבהיותו סמוך עתה על שולחן חמיו, הרי מן הראוי לכבד את חמותו, שאף בכבודה הוא חייב בהלכות כיבוד אב ואם כמבואר בשולחן ערוך יורה דעה (סימן ר"מ סכ"ד, ופתחי תשובה שם, סעיף קטן כ), ולתת לה דין קדימה בקריאת השם, מחמת 'הכרת הטוב' שמחוייב הוא כלפיהם, שכן הכרת הטוב דוחה כל שאר צדדים. ובפרט שאנו נוהגים על פי רוב לתת את שם הילד הראשון אחר צד אם הילוד כנודע, ואכן נתן את שמה כרצונה של חמותו.

המשך בעמוד 23

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב
בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

1-800-20-18-18

"מי אתה? אריה?" שאל ה"חזון איש". "כן", השיב רבי אריה שכטר. "הדלת סגורה ואיני יכול להיכנס". "תטפס על הגדר", אמר. ורבי אריה, שהיה אז בחור צעיר, הניח את החליפה על הכתפיים וניסה לטפס... החליפה נפלה אחורה, הכובע גם הוא נשמט מראשו והוא עצמו החליק ונפל לאחוריו...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצוק"ל, על ה'מטפסים ונופלים אבל לעולם אסור להתיאש'

לא להבהל מנפילה! בסופו של דבר ההצלחה בוא תבוא. את המסר הזה גם עמל רבי אריה להעביר הלאה, לשומעי לקחו בדרשותיו, במשך עשרות שנים, בכל הזדמנות, לכל סוגי הקהלים, גברים ונשים, צעירים ומבוגרים, משכילים ופשוטי עם, דתיים יותר או פחות, וכן במאות סמינרים בהם השתתף- תמיד חזר על המסר ששמע מרבו ה"חזון איש", והדברים נטעו בשומעים את התקווה כי אפשר גם אפשר לחיות חיים טובים יותר, איכותיים יותר, חיי תורה ומצוות.

במשך כעשר שנים, זכה רבי אריה שכטר להסתופף בצילו של מרן ה"חזון איש" זצ"ל.

שבועיים לפני פטירתו, ביקש להכנס אליו, אך הדלת היתה סגורה. ניגש למרפסת, בה שכב ה"חזון איש", ועיניהם נפגשו אלו באלו... "מי אתה? אריה?" שאל ה"חזון איש". כך היתה דרכו תמיד לקבל את תלמידו אהובו.

"כן", השיב רבי אריה. "הדלת סגורה ואיני יכול להכנס".

"תטפס על הגדר", אמר. היתה שם "גדר חיה" גבוהה, ורבי אריה, שהיה אז בחור צעיר, הניח את החליפה על הכתפיים וניסה לטפס... החליפה נפלה אחורה, הכובע גם הוא נשמט מראשו ונפל אחורה, והוא עצמו החליק ונפל לאחוריו.

ניסה לטפס שוב, ושוב נפל...

אבל רבי אריה לא נכנע. רצונו העז להכנס אל הקודש פנימה נסך בו כוחות לא לו. ניסה שוב לטפס- פעם שלישית ורביעית- עד שלבסוף, בסייעתא דשמיא, הצליח.

ה"חזון איש" חיך לעברו ואמר: "ככה זה הולך. מטפסים ונופלים, מטפסים ונופלים, אבל לעולם אסור להתיאש. אף פעם לא להבהל מנפילה. בסוף מצליחים!".

היה זה המשפט האחרון ששמע מפיו, ומשפט זה העביר לו מסר לכל ימי חייו:

"כי נפלת קמתי כי אשב בחושך ה' אור לי" (מיכה ז, ח)

בהיותו צעיר לימים, נאלץ לעבור ניסיונות רבים, והמשפט הזה- כך העיד על עצמו- החזיק אותו. לעולם לא להתיאש מלטפס, לעולם

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': **073-7078388**

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

**קשה לך?
זקוק לעזרה?**

המוקד לבני הישיבות מיוזמי של ארצות האמונה
הישיבה

את הדברים. כאשר ה"כוס המרכזית" מלאה על גדותיה - היא גולשת וממלאה את כל הכוסות הקטנים הסובבים אותה...

רבי אריה נוהג לומר בהזדמנויות רבות, כי את "אהבת תורה" לא היה צריך ה"חזון איש" ללמד. די היה לראותו רוקד בהשתפכות הנפש ובמיצוי הכוחות בשמחת תורה, כדי להתמלא באהבת תורה... היו מרימים אותו על כסא ורוקדים איתו, אך כעבור כמה שניות היו נושאי הכסא מבחינים שהכסא ריק... ה"חזון איש" השתחל ממנו ארצה, בזריזות עצומה והחל לרקוד עם הציבור בהתלהבות ובשמחה עצומה. מי שהתבונן במחזה, למד פרק מאלף לכל החיים: אם ברצונך להשפיע - תתמלא בעצמך... זה יעשה את העבודה בצורה הטובה ביותר...

גם בשיחותיו לנשים, כאשר רוצה רבי אריה להדגים מהי "אהבת תורה" אצל נשים, הוא נוהג לספר להם על כך שבמשך שבע שנים הוא למד בחברותא עם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. ברוב הפעמים היה זה בביתו של רבי חיים, ולעיתים היה עולה רבי חיים לביתו.

לעולם לא אשכח- כך הוא מספר- "את הרבנית קנייבסקי ע"ה, שהיתה יושבת בצד ומקשיבה בכזה צמאון, בכזו ערגה ללימוד שלנו. היה ניתן לחוש את אהבתה לתורה הקדושה, וללא ספק מעלה זו נסכה בה את הכוחות להשפיע לטובה על כל כך הרבה נשים שנושעו ממנה. ונהנו ממנה עיצה ותושיה".

(אריה שאג')

רבי אריה שכטר זכה להסתופף גם בצילם של מרן הרב מברסק זצוק"ל, מרן הסטייפלר זצוק"ל אף כתב במכתב המלצה עבורו: "שימש שני גדולי הדור זצוקללה"ה, ה"ה מרן החזון איש זצ"ל ומרן הגאון מברסק זצ"ל, וקלט ממידותיהם ודרכיהם, הן בתורה והן ביראת שמים, והנני להכיר". כמו כן היה דבוק לרבו, מרן הגאון רבי חיים גריינמן זצוק"ל עשרות בשנים, ובהיותו בארצות הברית זכה להידבק בעבודתו אהבה וחיבה שקיבל מרבו כ"ק מרן אדמו"ר מסקווירא זצוק"ל. בנוסף, מחמת מעורבותו בעניני הכלל בארצות הברית, היה לו קשר עמוק עם מרן האדמו"ר רבי יואל מסאטמאר זצוק"ל, וממנו ינק "שימוש" בחיוב הערבות לכלל.

בית הוריו אף הוא היה בית ועד לחכמים. גדולי תורה ואדמו"רים התאכסנו בביתו, וכך היתה לו הזדמנות להתקרב אליהם ולקבל מהם תורה ויראה.

הוא ראה מקרוב את הליכותיהם בקודש של רבותיו, את אהבת הבריות, ההנהגה בין אדם לחברו, והשלמות במידת הוותרנות בדאגתם הכנה במסירות נפש לכלל ולפרט, והם הוו בעבורו דוגמא אישית לאהבת הבריות, ולרצון הכן והאמיתי להיות לאחיעזר ולאחיסמך לכל יהודי באשר הוא.

מהם למד את היסוד הגדול בחינוך, עליו הוא חוזר שוב ושוב בדרשותיו, כי כדי להשפיע לטובה על הזולת - לא די לומר לו דברי מוסר ותוכחה. יש לאהוב אותו! יש לתת לו הרגשה כי דברי המוסר אכן נובעים מתוך לב אוהב, מתוך דאגה כנה, ומתוך השתוקקות אמיתית לראות בטובתו.

זאת ועוד, כדי להשפיע לטובה, שומה על המשפיע לחיות בעצמו

רוצה להרגיש טעם בלימוד? יש לנו בשורה בשבילך!

מוקד 'גישמאק בלימוד' -
במייוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים,
ישתדלו יחד איתך למצוא
את הדרך שגם אתה
תוכל להתענג על נועם צוף
מתיקות התורה הקדושה!

התקשר כבר היום
מוקד 'גישמאק'

1-800-20-18-17 (השיחה חינם)

וישועה קרובה לבוא

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

"אז מק'ען זיין פריילאך, פאר וואס ד'ארף מען זיין פארקערט?" [אם יכולים להיות בשמחה, מדוע זה צריכים להיות ההיפך?] - היתה זו שאלתו התמידית של ר' זלמן בריזל... כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים אשר פנים נפולות להם, היה פונה אליהם ושואלם: "הגידו נא לי - האם הפסדתם משהו מהריבוננו של עולם? ... אני לא הפסדתי ממנו אף פעם!"

השמחה הגדולה בעבודת ד' של הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

וכל שכן, אנחנו, שאין לנו באמת כלום, כמה צריכים אנו הרבה לרקוד ולהתרומם אל השי"ת, לבטא כי איננו ראויים להלך על הארץ ואין לנו כלום מבלעדיו ית'..."

עיתים יאמר ר' זלמן:

אם אין לי באמתחתי מאומה, כלום גם 'שמחה' לא תהיה לי?!... ודבריו היה מתבל בסיפור נפלא אודות חיילי הצאר ניקולאי, סיפור אשר שמעו מרבו, הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין ז"ע: פעם אחת עמד הצאר ניקולאי לבקר באחד ממחנות הצבא שלו. החיילים הרבים ניצבו הכן במסדר כבוד קפדני, וחיכו בדומיה לבואו של הצאר המהולל. שעות ארוכות המתינו החיילים מתחת לשמש הקופחת על ראשיהם, ופלגי זיעה ניגרו מגופם.

בסמוך למקום המסדר זרמו מימיו של נהר גדול, והשכשוך במימיו הקרים, היתה באותה שעה משאת נפשם של כל החיילים... אך מי הוא זה אשר יסתכן בנפשו להיכנס אל הנהר, כשהצאר הגדול עומד להופיע בכל רגע?

אולם חייל אחד היה, אשר כשל כוחו מלסבול את החום הנורא. הלה חמק בשקט מן השורה, פשט בגדיו בזריזות, וקפץ לתוך הנהר הקר לקרר עצמו מהחום הלוחט. אך מה ביש היה מזלו, כאשר באותו רגע בדיוק נשמעו תרועות שיירת הקיסר, הבאה וקרבה במהירות הבזק...

"אז מק'ען זיין פריילאך, פאר וואס ד'ארף מען זיין פארקערט?" [אם יכולים להיות בשמחה, מדוע זה צריכים להיות ההיפך?] - היתה זו שאלתו התמידית של ר' זלמן, שאלה שאין עליה תשובה כלל... מקור השראה של שמחה היה האיש ר' זלמן, שופע היה שמחה ואושר בכל רגע, ועצבות כלשהיא מעולם לא עברה את מפתנו. כסדר היה מתהלך בין הבריות כשהלחנו מאירה את פניו, ודי היה בהבטה בעלמא בפניו הקורנות של ר' זלמן כדי להתמלא בשמחה. כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים אשר פנים נפולות להם, היה פונה אליהם ושואלם:

"הגידו נא לי - האם הפסדתם משהו מהריבוננו של עולם? ...

אני לא הפסדתי ממנו אף פעם!" היה מפטיר בבת שחוק, וכמו זריקת עידוד הייתה מוחדרת בנפש כל השומעים.

ככה יעשה ר' זלמן כל הימים. בכל מצב בחיים, מוצא הוא רק את הטובה הגנוזה בו, ושואב הוא משם שוב רק מלוא חופנים חיזוק ושמחה.

. עם מילים אלו, בצירוף חיכוך הרחב היה מפזר כל עצב, וממיסו לאין. "לייבעדיק און לוסטיג", הייתה מילתו על לשונו תמיד

כאשר היו כאלו אשר ניסו להצטדק לפניו על מיעוט שמחתם מחמת מצבם הרוחני הירוד, מיאן ר' זלמן לכך, ודחה את דבריהם בתוקף.

"ומה בכך?" תמה. "גם אצלי מבקר הוא ה'בעל דבר' ואומר לי: זלמן, מה יהיה איתך? הרי אתה כך וכך, ומה יהיה אם כן התכלית ממך? ...

כך מנסה הוא תמיד לשבור את רוחי.

ומה אני עונה לו לאותו 'בעל דבר'?

אמת ויציב אכן אני כך וכך, ובבקשה עשה בי כטוב בעינייך על כל מעללי הרעים... אבל אם את השמחה חפץ הנך לקחת ממני? לא

ולא! עד פה כי תבוא! על זאת לא אשמע לך לעולם!"

ובדבריו המתוקים מדבש, היה ר' זלמן מטעים ואומר:

שאלוהו תלמידיו לרבי הקדוש רבי זושא מאניפולי ז"ע:

"מדוע זה מרבה הרבי לרקוד כל כך?"

ענה להם הרבי ר' זושא:

"משום שאיני ראוי שהארץ תחזיק אותי! ולכן אני רוקד כאן וקופץ לשם, קופץ משם ובא לכאן, ואיני נשאר לעמוד על מקומי..."

"הרי לנו" - הוכיח ר' זלמן - "שככל שהאדם חש יותר בשפלות עצמו, הרי שיותר יש לו סיבה לרקוד..."

'וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו, כשהוא מטעים ומדגיש - 'לעולם' ירננו לעולם ירננו. כלומר - לעולם יש להיות בשמחה, בכל עת ובכל מצב!

המשפיע, הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, אשר התאבק רבות בעפר רגליו של ר' זלמן, סיפר את אשר ר' זלמן אמר לו פעם תחת אחד השיחים -

"כשהיינו אברכים קבלנו על עצמינו שהשמחה שלנו תהיה כל כך גדולה עד שהקרקע מתחתינו גם כן תרקוד!"...

כאלו היו משימותיו ויעדיו אשר הציב לעצמו, ובעבודה עקבית ונחושה חתר להגיע אליהם. כי אמונה תמימה ופשוטה היתה לו בכל דברי הצדיקים הקדושים, אשר הציבו את השמחה כיסוד מרכזי בחייו של כל איש ישראל.

ישמח ישראל בעושי

יסודות נאמנים ביסס לו ר' זלמן בעולמו, אשר עליהם השתית את אשרו הנצחי. ליבו היה תמיד מלא וגדוש ברגשות עזים של אהבת הבורא, אשר אותה השריש בקרבו בעבודת חיים בלתי פוסקת.

ר' זלמן רואה בעיניו שכלו כבמוחש את השגחת השי"ת על כל צעד ושעל, את טובותיו וחסדיו אשר מלווים אותו ללא הפסק, ופיו אינו פוסק מלהלל ולהודות לו ית' עליהם.

לעומת זאת, מתבונן הוא תמיד באפסיותו של בן אנוש, ומכיר בדלות כוחותיו של האדם, מה הוא ומה חיו, וכשניגודים קיצוניים

אלו עומדים וניצבים לנגד עיניו, כלום יוכל שלא להיות בשמחה?! רגיל היה ר' זלמן לחזור בשמו של אדמו"ר הזקן ה'בית אהרן' מקארלין ז"ע, על מה שאומרים בכל יום בתפילת שחרית -

'אבל אנחנו... - עדת יעקב בנך בכורך שמאהבתך שאהבת אותנו ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישורון'

- משל לאב שהיו לו עשרה בנים. כולם אהובים ובורים, מוצלחים ומוכתרים במעלות טובות ויקרות. שמחתו של אב זה הלא אי אפשר לשער כלל, ובוודאי לבו מוצף תמיד ברגשי אושר ושמחה והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלו.

לעומת זאת ישנו אב אשר חננו הקב"ה רק בבן אחד, אחר ציפייה של שנים רבות וארוכות. גם בן יקר זה עשה חיל ונתעלה למדרגות רמות, לשמחת לבו של אביו, אולם בוודאי אין שמחתו של אב זה מגיעה כלל לשמחתו של האב אשר רווה נחת מעשרה בניו הטובים והמוצלחים. אמנם מאידך גיסא, אהבתו של האב לבנו יחידו זה

משהבחין החייל בדבר, לא נותרה בידו שהות להתלבש, וכך, כשרק כותנתו לעורו, זינק מהנהר והתייצב עד מהרה במקומו בשורה...

ברוב חשיבות החל הצאר לסקור את המסדר המופתי של חייליו הנאמנים, והנה צדו עיניו את המראה הנבזה והמביש של החייל הלזה. כהרף עין הבין הצאר מה בדיוק אירע עם החייל הלזה, אולם תמיהתו גברה - מדוע ראה החייל להתייצב חזרה בשורה, בצורה כה נבזית?!

תיכף ומיד שלח הצאר לקרוא את החייל אליו, ודרש הסבר למעשהו התמוה.

קד החייל קידה למלכו וכשדמעתו על לחיו אמר:

"מלכי היקר לי מאד! הן עוולה אחת כבר עשיתי - בכך שפניתי להתקרב בנהר, ובושתתי ונכלמתי על כך מאד, אך, האם משום כן אעשה עוולה נוספת, ולא אחלוק למלכי את הכבוד הראוי לוי?!" - די לי במה שעשיתי כבר, לכל הפחות מעתה אעשה לכבודו כל מה שביכולתי!"

"כן גם אנחנו", סיים ר' זלמן. **"גם אם אנו שרויים בשפל המדרגה בעבודת ה' יתברך, מעשינו מקולקלים ביותר, אבל הטענה היא טענה - וכי משום כך לא ניתן למלכינו את הכבוד המועט שעדיין בכוחנו לתת לו?!"**

"לאמיר כאטש זיין בשמחה!"... [- לכל הפחות, הבה נהיה בשמחה!]

כשהיה ר' זלמן פוגש ביהודים אשר ללימודים ולתפילתם נלוותה תנועה של עצבות ומרה שחורה, היה פותח בפניהם את השולחן ערוך' (אורח חיים סימן א'), ומראה להם את פסק המחבר:

'ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש', והנה מוסיף ה'מגן אברהם' מיד -

'אבל התורה והתפילה יהיה בשמחה!'

כלומר, גם העצב הגדול והאמיתי ביותר, עדיין אינו מצדיק להכניס פירור אחד ממנו לתוך התורה והתפילה.

אנשים רבים אשר נכנסו אצלו לבקש עצה ותושיה בדרכי העבודה, היו זוכים קודם כל להקדמה קצרה:

"ראשית כל, נאר שמחה! נאר שמחה!"

ורק משהובטח כי ריח של מרה שחורה כבר אין כאן, או אז היה פונה להתמקד בענין המבוקש.

היה ר' זלמן מפזם בנעימה שובת לב -

המשך בעמוד 23

הקו ליעוץ להצלחה בלימוד ומתיקות התורה

1800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

כל פעם בהיותי בארץ ישראל, הייתי עולה אליו וקונה את הספרים שהוציא לאור לאחרונה, והוא בעצמו טרח להכניס את הספרים בשקית, ואם היה זה קצת כבד, היה מכניס את הספרים בכמה שקיות כדי שלא ייקרע, וכמובן שהייתי אומר לו שלא יטרח בשבילי, ואינני רוצה להטריחו, והוא היה הולך בפשטות ובתום לב להביא שקיות

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד על הליכותיו המופלאות של הגאון רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל בעל "להורות נתן"

שקיות כדי שלא ייקרע, וכמובן שהייתי אומר לו שלא יטרח בשבילי, ואינני רוצה להטריחו, אך הוא לא הבין מה שאני רוצה ממנו, רק היה הולך בפשטות ובתום לב להביא שקיות, ואם לפעמים אירע שלא הייתה השקית טובה, היה הולך שוב ומביא שקית אחרת. זכורני, שפעם אירע שלא הייתי זמן רב בארץ ישראל, ומאז ביקורי האחרון אצלו, הוציא לאור כמה וכמה ספרים שהיו גדולים ועבי כרס, וקניתי ממנו את הכל, ואמרת לי לו כבדרך אגב שאינני יודע איך אקח את הכל לביתי באמריקא, כי זה לא ייכנס למזוודה, אז אמר לי הרב "השאר את הספרים כאן, ואני כבר אדאג לך שהספרים יגיעו לביתך באמריקא", אמרת לי "חס ושלום! אינני רוצה להטריח את הרב", אמר לי הרב "זה לא טירחא - זאת זכיה", אך אני אמרתי לו שוב ושוב שאינני רוצה להטריחו, אך הרב לא הירפה, והפציר בי ש"אניח" לו לשלוח לי את הספרים. לאחר הפצרות מרובות, בל כרחי עניתי לו אמון, ואז רשם לעצמו את הכתובת שלי ומספר הטלפון. זמן קצר אחר כך, קיבלתי את הספרים על ידי שליח מיוחד, כשהרב רושם על נייר בכתב ידו את שמי ומספר הטלפון.

זיכני השי"ת, שהייתי מקורב מאוד אצל מו"ר הגאון האדיר, מרא דכולא תלמודא, רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל בעל "להורות נתן", והיה לי קשר חזק עמו. אני מחזיק אותו לאחד מרבותיי, והייתי כסדר מתכתב עמו במו"מ של תורה ותשובות להלכה.

כמו"כ הייתי מתקשר אליו בטלפון לעתים קרובות, ובכל נסיעה שערכתי לארץ הקודש, כתבתי והכנתי לעצמי על פתק עניינים רבים שהייתי רוצה להתיעץ עמו עליהם, והייתי יושב אצלו שעות ארוכות לברר כל ענין וענין בדעת תורתו הצרופה והבהירה, וכמו כן, בעת שהיה הרב מבקר באמריקא, הייתי מבקר אצלו ומשתעשע עמו הרבה בדברי תורה.

הייתי משתומם מאוד מגדלותו העצומה בתורה, הגאון זצוק"ל היה "כרכא דכולא ביה" ואוצר בלום, עליו יאמר בצדק "איש האשכולות". הוא היה בקי עצום בכל תחום וענין, ספריו הרבים בכל מקצועות התורה הם מיוחדים כל אחד ואחד באופן מיוחד במינו, ממש חד בדרא, איבעית אימא גמרא, איבעית אימא סברא, אם זה בענייני הלכה, או בדרוש, וכן שיחותיו וסיפורי הצדיקים שהיה מספר בסעודת מלוה מלכה היו מדויקים ממש בתכלית הדקדוק. ובכלל, הגאון זצוק"ל היה ידען גדול בכל השטחים ובכל העניינים, הן בתורה - ש"ס ופוסקים, הלכה ומסורה, והן במנהגי ישראל, ייחוס, הסטוריה, כתבי ידות, נוסח התפלה, ניגונים ועוד, ובכל דבר הייתה לו ידיעות עצומות בהיקף בעמקות וברחבות ובבהירות עצומה עד להפליא.

קיבלתי ממנו הרבה תשובות בעניינים שונים, כל תשובה הייתה ערוכה בתכלית הדקדוק, מלא וגדוש ומיוחד בהירות ומסודר על צד היותר טוב, כשהוא בונה את תשובותיו באופן מופלא ביותר מיוסדים ובנויים כתל תלפיות, החל מדברי הגמרא וש"ע ונו"כ בהיקף ובהירות, שיצאתי מהם בהתפעלות מרובה.

כל פעם בהיותי בארץ ישראל, הייתי עולה אליו וקונה את הספרים שהוציא לאור לאחרונה, והוא בעצמו טרח להכניס את הספרים בשקית, ואם היה זה קצת כבד, היה מכניס את הספרים בכמה

שאלני פעם אחד, הלא אמרו חז"ל (מס' ברכות דף ז' ע"ב) "גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה", ובכן - ביקש הלה - "אמור לי בבקשה איזה דבר שראית אצל הגאון רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל שיכולים ללמוד מזה אורחות חיים".

אמרת לך: הנה, הרב, מתי שנשאל איזו שאלה, בין אם היה זה שאלה חמורה בין אם היה זה שאלה קלה או פשוטה, מעולם הוא לא השיב על השאלה מיד, רק תמיד לאחר ששמע את השאלה, חשב וחשב ושקל את כל צדדי השאלה על כל חלקיה, ולפעמים אף פתח את הגמרא והשלחן ערוך, ודן עם השואל בצדדי השאלה בכובד ראש ובעיון, והסביר להשואל על איזה בסיס הוא מייסד את תשובתו, ורק אח"כ השיב תשובה בהירה וברורה לאמיתתה של תורה.

את כל זה סיפרתי להשואל כאמור, והוספתי לומר לו, שכולנו מחוייבים ללמוד הנהגה זו מהרב זצוק"ל, אדם שהסטייפלו אמר עליו שהוא "עמוד התורה בדורנו", ואף התבטא עליו לאמר שהוא "בקי גדול ויודע הכל", ואעפ"כ הוא דן בכל שאלה בכובד ראש, ולא זרק מעולם תשובה חטופה ללא מחשבה מעמיקה וישרה, אז מה נאמר לנו בתריה...

הגאון רבי שלמה געשטעטנער שליט"א מו"צ ה"עדה החרדית" ורב שכונת "גבעת משה" סיפר על הכנסת האורחים המופלאה של אביו הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל, וכך סיפר:

את מצות הכנסת אורחים ירש אבי זצ"ל מאביו, סבי רבי עמרם זצ"ל וסבתי מרת מלכה ע"ה, בבודפסט שבהונגריה, שגם הם הכניסו לביתם אורחים קשיי יום, ונתנו להם לאכול ואף לישון.

העניים שהגיעו לביתנו ברחוב דבורה הנביאה בבני ברק, היו מאוד משונים בלבושם ובהתנהגותם. ומטבע הדברים בקיץ היה קשה הרבה יותר לשבת בסביבתם, אבל זה לא מנע מהם לקבל את כל היחס, הם קיבלו הראשונים את האוכל, היו שרים את השירים שלהם, הם פשוט קיבלו הרגשה שהם בבית שלהם.

היה יהודי מסכן שדפק פעם בביתנו בשעה 1:00 בלילה. האמת, שאצל אבא שלי זה לא היה מאוחר, כי הוא היה הולך לישון בשעה 3:30 לפנות בוקר. היהודי היה רעב, ונפשו חשקה בחביתה (ביצה מטוגנת). אבא שלי עזב את הגמרא וניגש בשמחה למטבח לקיים את החסד בגופו, למרות שהוא לא היה מנוסה בזה, וטיגן לו את החביתה לשביעות רצונו. אבל אז הגיעה דרישה נוספת - כוס קפה, אבל עם חלב חם. לא מים חמים עם חלב, אלא חלב חם. אז אבא ניגש למקרר והוציא פינג'ן מיוחד וחימם לו את החלב.

(מתוך, 'נועם שיח' בהוצאת מכון אפריון לשלמה ויצא תשפ"א)

לפני הרבה שנים זיכני השי"ת בסייעתא דשמיא גדולה שכרכי הש"ס המקורי של זקני הגדול הגה"ק בעל "שמון רוקח" זי"ע אב"ד סאנטוב הגיעו לידי. הש"ס היה בידי קרוב משפחה, נכד אחר של ה"שמון רוקח", שהוא קיבלו בירושה מבית אבותיו, שקיבלם מבעל "שמון רוקח" בעצמו, ועבר לידו מדור דור.

סיבב המסבב כל הסיבות, שהש"ס תעלה בגורלי, והיה זה בשבילי שמחה גדולה ועצומה שאין לשער ולתאר כלל. הש"ס היה בארץ ישראל, והלכתי בעצמי לקחתו בכדי להביאו לביתי באמריקא.

כשראיתי את הש"ס לראשונה, השתוממתי, הש"ס היה ישן נושן אך במצב טוב מאד, והדפים מלאים עם הגהות והערות בכת"י של ק"ז בעל "שמון רוקח" זי"ע. ברור היה לי שהש"ס אכן מזקני בעל "שמון רוקח", בהיותו אצל בן משפחתי הנ"ל, אמנם למען הסר ספק ספיקא, כי רציתי להיות בטוח בלא שום צל של רבב כלל שאכן זוהי הש"ס של זקני, לקחתי את הש"ס אל הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצוק"ל שישים עיניו על הש"ס ויחווה דעתו אם זהו אכן הש"ס של זקני.

והנה, בעת שהרב ראה את הש"ס, צהבו ונהרו פניו הק' בשמחה גדולה, והתחיל לדפדף בדפי הש"ס אחד אחר השני, וכשראה הגהה אחת שרשם זקני בעל "שמון רוקח" בכתב ידו, קם הרב, וניגש לארון הספרים, והוציא ספר אחד שחיבר בעל "שמון רוקח" - כידוע שה"שמון רוקח" חיבר הרבה חיבורים (ביניהם: שמון רוקח - שו"ת וחיידושים על כמה מסכתות, שערי דעה, יבין שמועה, מנחת ערב, שב שמעתתא, סמא דח"י, מעשה רוקח, תורת חסד, קונטרס החזקות ועוד) - ופתח את הספר בעמוד מסויים, ואז עיין שם רגעים אחדים, ומיד הראה לי שתוכן הדברים שרשום בהגהה שעל הש"ס הם אותם תוכן הדברים שכתב ה"שמון רוקח" בספר שלו...

אח"כ מצא עוד הגהה בש"ס שרשם בשולי הדף, ושוב, הרב קם, ניגש לארון הספרים, מוציא ספר אחר של ה"שמון רוקח", פותח, ומראה לי שתוכן הדברים שרשום על הדף בש"ס, זהים לתוכן הדברים שכתובים באותו ספר של ה"שמון רוקח", וכך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים.

כשסיים את מלאכתו, קם הרב, ניגש לארון, והוציא צילום מהכת"י של ה"שמון רוקח" זי"ע, והשווה את הכת"י להכת"י שהיה רשום בשולי הגליון של הש"ס, והראה לי שזה אותו כת"י, שהיה דומה להפליא אחד להשני.

כשסיים את ה"מחקר", אמר לי הרב, שאני יכול להיות סמוך ובטוח יותר מאלף אחוז שזהו אכן הש"ס המקורי של זקני הגה"ק בעל ה"שמון רוקח" זי"ע.

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב
בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

1-800-20-18-18

ראיתי פעם בחור שנרדם קצת בשיעור, שאלתי אותו למה אתה נרדם? הוא אמר לי שיש כאן ויכוח גדול בין שני קדושי עליון. כל אחד מהם הוא מלאך ממש, 'א שטיק פייער'!!! מי אני הבחור בן ה-14 שאנסה להבין בכלל על מה הם מדברים. אז אני פשוט מחכה בצד..."

המחנך הנודע הרה"ג ר' פנחס ברייער מסביר מה יכול לגרום לכל בחור לקבל 'גישמאק בלימוד'
עד שירגיש שהוא במצב של 'משתגעים אחריה'

יעקב א. לוסטיגמן

"אם היו בני אדם מרגישייאים... אם היו בני אדם מאאאארגישייאים..."
מי לא מכיר את השיר הנפלא הזה, המבוסס על מילותיו חוצבות
הלהבות של רבינו בעל ה'אור החיים' הקדוש: "אם היו בני אדם
מרגישים במתיקות וערבות התורה היו משתגעים ומתלהטים
אחריה".

כולנו מכירים את השיר, כולנו יודעים לצטט את המילים הללו, אבל
כמה מאתנו באמת מכירים את ההרגשה? כמה מאתנו מסוגלים
לומר "מה אהבתי תורתך", ולחשוב שאלו המילים שלנו ולא רק של
דוד המלך שמאוד אהב את התורה הקדושה? כמה מאתנו יכולים
לומר בפה מלא שהם מרגישים שאין שמחה כתורה ושלימוד התורה
חביב עליהם באופן מיוחד?

כמובן שיש בני עליה שבאמת יושבים והוגים בתורה יומם ולילה,
והם מאושרים ושמחים, טוב להם בד' אמות של הלכה ואין להם שיג
וישיח בעולם הטפל והתפל שנמצא מחוץ לבית המדרש.

מה באמת הסוד שלהם? מה גורם להם ליהנות כל כך מהלימוד
שבעיני רבים אחרים הוא לא כל כך מתוק, ובעיני בחורים רבים אף
פחות מכך, למרבה הצער.

"דוד המלך הוא סמל ודוגמה לאהבת תורה שאין לה שיעור", משיב
המחנך הרה"ג ר' פנחס ברייער, "אם נדפדף בספר התהילים נמצא
עשרות פסוקים שמדברים על אהבת תורה וחשיבות התורה. אשרי
האיש שבתורת ה' חפצו, אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', מה
אהבתי תורתך, מתוקה אמרתך מאוד, רק תפתחו ספר תהילים
ותמצאו פסוקים למכביר בעניין הזה.

המתכון של דוד המלך

"אז בואו נראה מה אומר דוד המלך על הנושא שלנו, איך באמת
משיגים את ההרגשה הזאת של אהבת תורה ו'גישמאק בלימוד'?
באיזה מתכון משתמשים באמת כדי להגיע לדרגה הזאת?

"אומר דוד המלך ככה (תהילים יט) 'תורת ה' תמימה משיבת נפש,
עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, פקודי ה' ישרים משמחי לב".

"אחחחח משיבת נפש, מחכימת פתי, משמחי לב... למה אנחנו לא

זוכים להרגיש את זה, מדוע לא נזכה גם אנו לחוות את התחושות
הנפלאות הללו של שמחאה והנאה אמיתית מלימוד התורה
הקדושה.

"התשובה טמונה בפסוקים הללו. בואו נראה מה דוד המלך אומר.
הוא לא אומר שתורת ה' משיבת נפש, הוא אומר שתורת ה'
תמימה, כשהיא תמימה ושלמה, או אז היא משיבת נפש. הוא אומר
שכשהיא נאמנה, היא מחכימת פתי. כשפקודי ה' הם ישרים, רק אז
הם משמחי לב..."

"אבל מה זה תמימה ונאמנה, מה זה ישרים, למה דוד המלך מתכוון
במילים הללו. ובכן בואו ונתמקד בהם אחד אחד.

"התנאי הראשון לזכות ל'גישמאק בלימוד' הוא שיהיה תורת
ה' תמימה. כלומר, ללמוד בשלמות. ללמוד נושא ולהבין אותו
ולדעת אותו מתחילתו ועד סופו. קחו כל בחור ישיבה שלא אוהב
ללמוד ותבקשו ממנו שיפגין את ידיעתו בסוגיה אחת, אחת בלבד,
מתחילתה ועד סופה. לא בעל פה... מתוך הכתב עם גמרא פתוחה
לנגד עיניו!

"אני לא מבקש שיאמר לי ראשונים ואחרונים, אני לא מחפש
פלפולים, אפילו אם הוא לא יודע את דברי התוספות זה גם מספיק
לי, אבל שיבין כל שאלה, וכל תשובה, וכל איבעיא בשקלא וטריא.

"בוא תגיד לי מה כתוב במשנה, מה הגמרא לא מבינה, איך אביי

הלימוד הזה...

לא מתערבים במחלוקת

"העניין השלישי שהזכרנו הוא: פיקודי ה' ישרים - משמחי לב... אני בכוונה מדלג על העניין השני, ועוד מעט נחזור אליו.

"מתי פיקודי ה' משמחי לב? כשהם ישרים. הלימוד צריך להיות ישר, להסתדר עם ההיגיון. לא רק להבין את מה שהגמרא אומרת, אלא גם להבין את ההיגיון שבדברים.

"ב"ה זכינו, אכשר דרא, ויש היום בחורים צדיקים ונפלאים. כשהם שומעים על מחלוקת שיש בין גדולי תורה חלילה וחס, הם אומרים "מה אנחנו מבינים, מה לנו שנכניס את ראשנו בין ההרים הגבוהים האלו. אנחנו מאמינים שכולם לשם שמים מתכוונים ואין לנו השגה בגודל מעלתם."

"זה נפלא וכך צריך להיות, אבל כשזה מגיע לגמרא, זה נהיה בעייתי. ראיתי פעם בחור שנרדם קצת בשיעור, שאלתי אותו למה אתה נרדם? הוא אמר לי שיש כאן ויכוח גדול בין שני קדושי עליון. כל אחד מהם הוא מלאך ממש, 'א שטיק פייער', מי אני הבחור בן ה-14 שאנסה להבין בכלל על מה הם מדברים. אז אני פשוט מחכה בצד..."

"כשלומדים ככה, אין שום סיכוי שנגיע ל'משמחי לב'. כי זה לא פיקודי ה' ישרים, הם לא מתיישבים בהיגיון שלנו, אנחנו לא באמת מבינים אותם..."

"ועכשיו נחזור לעניין השני, 'עדות ה' נאמנה, ורק אז היא מחכימת פתי. מה זה נאמנה? צריכים שתהיה לנו נאמנות לתורה, שהתורה תוכל כביכול לסמוך עלינו שנעסוק בה בכל הכח.

"בחור שכל רגע יוצא לשתות או מתעסק עם הווילון כי השמש מפריעה לו קצת וכן על זה הדרך, הוא לא נאמן לתורה. הוא כל הזמן עוזב אותה ופונה לעיסוקים אחרים. הוא לא יכול להכגיע למצב של 'מחכימת פתי'. מה אתה חושב לך? תלמד חמש דקות פה וחמש דקות שם, ועוד תזכה ליהנות מהתורה? תזכה שהיא תחכים אותך? תזכה לשמוח איתה? מה פתאום! צריך נאמנות.

"פעמים רבות אני מציע לבחור שתמיד מרגיש צמא באמצע השיעור, שיבדוק את עצמו אם גם בבין הזמנים הוא שותה כל כך הרבה פעמים..."

מתרץ ואין מתרץ רבא, ולפי אב"י איך נכניס את הפשט במשנה ולפי רבא איך נסביר את לשון המשנה, ולמה רבא לא מקבל את הפשט של אב"י ולמה אב"י היה צריך להוכיח את דבריו דווקא ממשנה אחרת ולא מהמשנה שלנו, ואיך רבא מתמודד עם ההוכחה של אב"י.

"אני בטוח במאת האחוזים שבחור שיוכל ללמוד את כל הסוגיא מתחילת ועד סופה ולהבין אותה על בוריה, אין ספק בכלל שהוא יינה מהלימוד. ואני גם בטוח שכל בחור יכול, הוא צריך רק להתאמץ קצת, ובטוחני שיגיע לזה.

למה באמת זה לא קורה?

"אבל יש לנו מילה אחת שעושה לנו בעיות גדולות בלימוד. זאת מילה באידיש שכולם מכירים אותה, גם מי שאינו דובר אידיש... "ווייטער..."

או בהרכב המלא של המשפט: "זאגט די הייליגע גמרא ווייטער..." "ה'ווייטער' הזה הוא צרה צרורה, כי הוא בעצם מסכם במילה אחת קטנה את המסר הבא: "לא כל כך הבנתי מה אב"י אומר כאן, אבל אני עצלן ואין לי כח להתאמץ להבין, ואני גם סומך על אב"י שהוא יודע מה הוא אומר, אז בוא נמשיך הלאה... ווייטער... אולי את השורה הבאה אני אצליח להבין טוב יותר, ואם לא, אז נמשיך עוד שורה עד שבסוף נגיע למשהו שאנחנו כן מבינים... ווייטער... ווייטער... ווייטער..."

"לכן, מי שרוצה לזכות ל"משיבת נפש", חייב לוותר על ה'ווייטער' הזה. אם לא הבנת, תעצור, תתאמץ קצת. אני סומך עליך שבסוף תבין.

"נכון "פון א קשיא שטארבטמען נישט" - לא מתים מקושיא. אפשר להמשיך הלאה גם אם יש לך קושי מסוים, אבל זה בתנאי שהבנת מה הגמרא אומרת, אלא שיש לך קושיא על כך. בהחלט אפשר להמשיך ללמוד הלאה, פעמים רבות הגמרא בעצמה תענה על השאלה שלך ואם לא אז תוכל אחר כך לשאול מישהו ולגלות שה'פני יהושע' מדבר על זה וכדו'.

"אבל אם לא הבנת מה אב"י אומר בכלל, איך אתה רוצה להבין מה הגמרא שואלת עליו? זה לא הגיוני!!

"אלא מה? אתה מבין אבל לא לגמרי, כלומר אתה מבין 'בערך', ומקווה להבין גם את השאלה עליו ברמה של 'בערך'. ובכן, זה לא "תורת ה' תמימה", ובוודאי שהיא לא תהיה "משיבת נפש" באופן

המשך בעמוד 22

חדש! חדש! חדש!

טיפים מיוחדים לקבלת "גישמאק בלימוד"
עכשיו בהגשה מיוחדת לבני הישיבות

חייגו 077-222-2666 < שלוחה מס' 3 < 3

פעם הוא ישב ולמד בשבת קודש, ופתאום נפלה מנורת השמן על הרצפה, והלהבה גרמה לשטיח שהיה שם להתחיל לבעור. הביט ה'בבא סאלי' זצוק"ל על האש ואמר כמשוחח עימה: "כאן בבית שומרים שבת; אין לך רשות לבעור כאן!", והאש נעצרה במקום!

אוצרות ומרגליות מבארם של צדיקי הדורות על הזכות העצומה לשקוד בתורה בשבת קודש מאת הרה"ח שמואל צבי גנץ שליט"א משגיח רוחני בישיבה למצוינים "מבצר התורה" וראש חבורה בביהמ"ד 'נדבורנה' בעיר אלעד

היתירה של שבת, תסייע לנו לקבל אופקים רחבים ועמוקים דווקא בשבת, יותר מששת ימי השבוע.

על דרשותיו של בעל ה"בן איש חי" ביום השבת

בכל שבת בשעות הצהריים, לאחר סעודת שחרית ולפני הסעודה השלישית, התאספו אלפי יהודי בגדד, אנשים נשים וטף, לבית הכנסת "צלאח לזגירי" בעיר. במשך כשלוש שעות רצופות היה החכם, רבנו יוסף חיים שמו, דורש את דרשת השבת, בה שזר דברי תורה על הפרשה, הלכות שונות ונחוצות בשילוב מאמרי חז"ל, סיפורים נאים ומשלים משובבי לב ונפש, שהחדירו דרך הסיפורת והמשל את ההלכה אל כל השומעים. לאחר הדרשה הארוכה מאוד והמרתקת מאוד, התפלל הציבור כולו את תפילת מנחה מתוך התרוממות הנפש, ולאחר מכן היו מלווים כולם את הגאון עד לביתו, ומשם פנו אל הסעודה השלישית. קבצי ואוספי דרשותיו של החכם, רבי יוסף חיים, נאספו ובאו עלי ספרו הגדול "בן איש חי", וגם אל יתר ספריו המתוקים והחשובים, "נפלאים מעשיך" ו"בן יהודיע", "בן איש חיל" ו"מקבצאל", "בניהו" ו"רב פעלים" ועוד. כארבעים חיבורים שנדפסו כבר ועוד כ- 80 חיבורים שעדיין לא ראו את מכבש

יום השבת קודש - יומא דאורייתא הוא. גילו לנו רבותינו הקדושים באור יקרת דברותיהם הנלהבים כי שמחה עצומה וגילת רנן יחווה אלו העמלים בתורה ביום השבת, להלן נעלה בשורות מאמרינו אוצרות ופנינים מלהיבים לעוררנו ולהלהיב לבבות ונפשות להגות בתורה בשבתות קודש, הנהגות הוד מגדלי צדיקי הדורות לצד שיחות ואמרותיהם המחכימות, שיחכימו את עיננו לחזק ולהתחזק בהוספת שעות של שקידה והגייה בתורה מידי שבת בשבתו.

לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול

חידוש גדול חידש מרנא ורבנא החפץ חיים זי"ע וכה כתב: שכל לימוד תורה בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול, וכפי שמובא בספר לב אליהו ח"ב עמ' 38 ששמע זאת מהחפץ חיים, היות שאמרו חז"ל ששקולה שבת כנגד תרי"ג מצוות, ובפרט לפי הגר"א הסובר שכל אות בדברי תורה היא מצווה, הרי כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלוש עשרה. א"כ כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול להוסיף.

מובא בהקדמת הספר 'רבי שמעון ותורתו' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שאמר, שיש סברות עמוקות בתורה שכמעט אי אפשר להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכוח קדושת השבת. הדברים הללו הקדים כבר ומובאים כעין זה באבן עזרא (שמות כ' י"א) ואלו דבריו: "כי ד' קידש זה היום וזימנו לקבל הנפשות תוספת חכמה יותר מכל הימים". וכן באגרת השבת לבעל אבן עזרא (שמרדכי בן דוד חיבר על תחילתה את השיר המפורסם 'אני שבת...') נאמר: "בכל יום ימצאו שערי תבונה, ביום השבת נפתחו מאה שערים". ומובא בספר באר משה להאדמו"ר מאזורוב זצ"ל בפרשת יתרו בשם הקדמונים, על הפסוק 'אם שמע תשמע בקולי', ראשי תיבות שבת, שאז יכולים לשמוע ולהבין את דבר ד'. והמאירי (ביצה ט"ז ע"א וגיטין ע"ז ע"א ושבת קי"ח ע"א) כתב שעיקר הנשמה יתרה בשבת הוא "כדי להגביר כח השכל של האדם לבל יתערב בלימודו שום ערבוב". אם כך, רוחב הלב, המנוחה והנשמה

הדפוס. כזאת היתה שבתם של יהודי בגדד, בדיוק כדן המובא בגמרא, בטור ובשולחן ערוך.

על גדלותם ורוממות אלו שמנצלים את לילי השבות לשמיעת דברי תורה, סיפר הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל: מעשה בצעיר חילוני שמידי שבת היה נוסע באופנוע בקול רעש גדול הלך ושוב לאורך רחוב דוד בשכונת הבוכרים בירושלים, במטרה להפריע למתפללים בבתי הכנסת השוכנים לאורך הרחוב. גבאי בתי הכנסת ניסו לבקשו שיחדל ממעשיו, אך דבריהם נפלו על אוזניים ערלות. באותה תקופה לאחר סעודת ליל שבת מסר הגר"ע יוסף דרשה בפרשת השבוע בישיבת "פורת יוסף" בשכונת גאולה. מאות אנשים הגיעו לדרשה, ופעמים רבות הוצרך הקהל הרב לעמוד חוץ לבית המדרש מרוב הצפיפות שבתוככי בית המדרש.

באחד מלילות השבת, עבר שם אותו צעיר בעת הדרשה, ובראותו את הקהל הרב, שאל לפשר הדבר, וענו לו שכעת הרב עובדיה דורש דברי תורה. הצעיר הסקרן דחק את עצמו ונכנס פנימה - "הציץ וניצל", הוא עמד נפעם מול שטף דיבורו והנאה של הרב, דברי תורה מתובלים במעשיות ומשלים המושכים את הלב עם דברי מוסר היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב. כבר למחרת בבוקר השאיר את האופנוע בביתו והלך לבית הכנסת המרוחק (כדי שלא יכירוהו) לתפילת שבת. בליל שבת הבאה, הוא היה מהראשונים שבאו לתפוס מקום בדרשתו של הרב. וכך החל לשוב בתשובה, ולא עבר זמן רב עד שמצא בת זוג הגונה ויראת שמים, וכשבא להזמין את הרב עובדיה לשמחת נישואין, סיפר לו כיצד הוא נהפך לאדם אחר, בזכות דרשה אחת של ליל שבת...

'תוספת שבת' בלימוד התורה

עצה טובה של קבלת 'תוספת שבת' וכהכנה רבתי לקבל את אור קדושת השבת ושגב השפעתה - עוררו על כך רבותינו הקדושים מאורי ישראל כי יש להכין את עצמו על ידי לימוד התורה הקדושה בערבי שבתות.

מה נכון להוסיף כאן את מה שכתב בספר "משפט צדק", וז"ל: "הן אמת החיוב הגדול לעסוק בתורה ובמצוות בכל הזמנים, אמנם החיוב ביותר גדול בזמנים שרוב העולם פנויים מעסק התורה, כמו בערב שבת אחר חצות היום וערבי ימים טובים וכו' שאז כל המלמדים פנויים ורוב בני אדם בטלים מעסק התורה, וכו', אז החיוב גדול ועצום לכל הירא וחרד לדבר ד' לחזק את עצמו לעורר את לבבו לעסק בתורה ובעבודה בעת ההיא יותר מעת זולתו ושכרו כפול ומכופל מן השמים וכו', ובפרט כי אז המלאכים בטלים למעלה מפני שאין התעוררות כל כך מלמטה" ע"כ.

הרי כך נקט לכתוב הרה"ק ה"שפת אמת" זיע"א בספרו: "כדאיתא שבערב שבת קודש מתחיל הכח לחדש חידושי תורה ובשבת מתגלה אור התורה (שפת אמת בפרשתן שנת תרנ"ז) כאן המקום להעלות את שיחת הקודש שנשא כקש"ת מרן אדמו"ר

בעל "שפע חיים" מצאנו זצוק"ל [רעד"ר ויקהל פקודי תשל"ט] בפני תלמידיו הלומדים בישיבתו הרמה. וכך עורר: "יום ערב שבת קודש, לדאבון ליבנו נעשה ליום בטלה, שנוסעים אז לסדר עניניהם או שמבלים בשינה, כך נמשך אצלם גם יום השבת יומא דנשמתא, יומא דאורייתא בדברים בטלים, לו חכמו ישכילו זאת, הלא חבל על אלפי הדפים גפ"ת שמסוגלים לצאת מביהמ"ד הזה בלבד בימי ערב שב"ק ושב"ק אם היה כל אחד מקבל על צמו עול תורה באמת.... אצל בני תורה ובני ישיבה עיקר ההכנה ליום השבת צריכה להיות ע"י לימוד שיעורים בהלכות שבת ובמסכת שבת, ובשאר מסכתות שבש"ס, כדי שייכנס ליום השבת כראות לבן-תורה.

על דבר הניצול ימי ערבתי שבתות בלימוד התורה כבר שח ואמר הכהן הגדול החפץ חיים זצוק"ל פעם על עצמו "עלייתי בתורה היתה בגלל שלמדתי כל יום שישי, שאם מחמת שלמדתי כל השבוע, הרי רבים למדו כמוני".

וכן הביא מספר מעשה איש שמרן החזון איש זצוק"ל אמר: יום ששי אחה"צ הריהו בבחינת "מת מצוה" שרבים לא לומדים בו, והוסיף החזון איש: "הט"ז והגרעק"א הגיעו למה שהגיעו מהלימוד בזמן הזה". אף פעם עורר מורי ורבי הבלתי נשכח כקש"ת מרן אדמו"ר מנדבורנה זיע"א בעל ה"באר יעקב" בשיחותיו הקדושות על דבר החובה והזכות לנצל ערבי שבתות בתורה והעסק בה: "ועוד על של זאת באתי לעורר אודות ניצול הזמן בערבי שבתות, אשר אין כל סיבה נכונה ומוצדקת לכך שיום זה יהיה שונה משאר הימים לגבי חיוב מצות לימוד התורה, ואם כי כתב הרמ"א (שו"ע או"ח סי' רנ"א ס' ב') "יש לאדם למעט בלימודו בערב שבת כדי שיכין צרכי שבת", אמנם באמת מזה גופא מוכח שערב שבת מצד עצמו אינו שונה משאר ימים, וחובת לימוד התורה בו שווה לשאר הזמנים, אלא שבשביל העסק בצרכי שבת הותר למעט קצת מן הלימוד וממילא מי שאין לו לטרוח בהכנת צרכי שבת ודאי חייב בלימוד התורה ביו זה כבשאר ימים. ואין כל היתר להתבטל בזמן זה מן הלימוד.

יש, והרבה מגדולי וענקי התורה ניצלו את ההתמדה בתורה בשבת והקדימו לכך אף מבעוד מועד, כשהיו נכנסים ומקבלים תוספת שבת, עם לימוד התורה.

כך גאוני קמאי נהגו שאת הכנתם לקראת השבת מימשו על ידי עסק התורה וההגוי זה. ונציין נא את הנהגתו המיוחדת של פוסק הדור מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל, כי קביעות היתה לו להיות שקוד עם ידיד נעוריו הגה"ח רבי דב אליעזרוב זצ"ל רב דשכונת קטמון, על לימוד ספר 'שב שמעתתא'. לימוד זה היה בפלפול ובחריפות רבה עד מאד. על כך שמעתי מזקני הגה"ח רבי משה מאיר שפרינצ'ל שליט"א, כי לימים - אף זכה חמיו מאנשי ירושלים של מעלה ה"ה הרבני מוה"ר יעקב קרישבסקי זצ"ל - לשקוד עם מרן הגרש"ז זצ"ל בספר זה מידי ערב שבת בשבת, אף למד מרן הגרש"ז אויערבאך בימי שישי בחברותא באופן קבוע, עם הגה"ח הרב שמעון בוקשפן זצ"ל, מתלמידיו המובהקים של הגרא"ז מלצר זצ"ל.

ערוכה להצלחה בתורה במשך כל השבוע. מסופר על הרה"ק רבי לייבוש טארנער זי"ע, שבכל מוצאי שבת נהג ללמוד את כל המדרש השייך לפרשת השבוע, והיה מזרז את תלמידיו ואומר: "לימוד דף גמרא ותוספות במוצאי שבת, הריהי סגולה להצלחה בכל ימות השבוע". אף הרה"ק מקאצק היה מאיץ בתלמידיו לקדש את מוצאי השבתות בלימוד התורה, והיה אומר: במוצאי שבת קודש צריך האדם שמירה יתירה, משום שכאשר קדושת השבת מסתלקת ומתחילים ימי החול, משתדלים כוחות החיצונים להתחבר עם בני ישראל. דבר זה נרמז בכתוב בפרשתינו (פר' תולדות כ"ז, ל) "ויהי אך יצא יעקב וגו' ועשו אחיו בא מצידו", פי' כאשר יעקב יוצא אזי עשיו בא, כי יעקב הוא בחינת הקדושה ועשיו הוא ההיפך. לכן יש להקפיד לקדש את מוצאי השבתות בלימוד התורה כדי שחלילה לא תהיה להם שליטה.

בספר "בנין עולם" (ענייני תלמוד תורה סוף פרק טז) הוסיף וכתב עוד: "דעל ידי לימוד התורה במוצאי שבת יוכל לקנות שלמות מקדושת שבת על כל השבוע על ידי התורה ועבודה". ומבאר הטעם עפ"י מה שכתבו הקדמונים ז"ל, שמוצאי שבת הוא כמו צינור המעביר את השפעות השבת לימות השבוע, ולכן ההתנהגות במוצאי שבת משפיעה על כל ימות השבוע. וזאת מלבד הסיבה הנוספת לחשיבות לימוד התורה במוצאי שבת, משום שאז יש מיעוט לומדים בעולם ולפיכך כל תיבה של תורה יש לה אז חשיבות יתירה.

כקש"ת מרן אדמו"ר בעל ה"שפע חיים מצאנז" זצ"ל סיפר, כי פעם בימי צעירותו היה משובתי שבת אצל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, ועמד שם עם נכדיו מאחורי כסא קודשו. לאחר הבדלה הסתובב ופנה אל הבחורים שניצבו מאחוריו ואמר: "בחורים, גייט'ס לערנען! יש לי בקבלה מאבי זי"ע שמיד אחר הבדלה צריכים ללמוד". וכן ידעו המסתופפים בצל הרה"ק מהר"א מבעלזא, שבמוצאי שבת חובה לשבת ללמוד, כדי לפתוח את השבוע בכוח התורה.

[תודות להנהלת חברת "מתנה טובה" - מפעל לעידוד לימוד ושקידת התורה במוצאי שבתות, המתנססת לתפארה בקרית נדבורנה י"א, על שהמציאו לידי קטע נבחר זה]

באחת מהקדמות ספריו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של רמת-אלחנן בבני-ברק, הוא מספר אודות הצדיק הקדוש הנודע רבי ישראל אבוהצירא זצ"ל, ה'בבא סאלי', כי פעם הוא ישב ולמד בשבת קודש, ופתאום נפלה מנורת השמן על הרצפה, והלהבה גרמה לשטיח שהיה שם להתחיל לבעור. הביט ה'בבא סאלי' על האש ואמר כמשוחח עימה: "כאן בבית שומרים שבת; אין לך רשות לבעור כאן!", והאש נעצרה במקום!

[תודות לידי הרה"ג מהרש"ב גנוט שליט"א על מסירת העובדה]

התורה שגורסין בשבת אין שוכחין מהרה

הגאון האדר"ת זי"ע, רבה של פוניבז', מיר וירושלים תובב"א, העלה על הכתב כל חייו חידושי תורה וכתב למעלה מ-120 ספרים. האדר"ת מספר (בספרו "נפש דוד") כי תחילת דרכו בכתובת חידושי תורה החלה בעקבות הלכה זו, שעל כל יהודי לחדש חידושי תורה בשבת. הוא ראה את ההלכה הזאת בילדותו, עוד בטרם היכנסו לעול תורה ומצוות וקיבל על עצמו לחדש בכל שבת לפחות דבר חידוש אחד. בשבת הוא חידש במוצאי שבת העלה האדר"ת את הדברים על הכתב, וכך קנה הוא קניין נצח של כח ואפשרות לחדש חידושי תורה. גם אנחנו יכולים לעשות זאת. להתחיל את השבת עם קושיה חזקה, לחשוב עליה במהלך השבת ולומר במוצאי שבת להקב"ה ית"ש, דרך הנשמה-היתירה שלנו, מה העלנו בחכתנו. כדאי גם לרשום את החידוש, קטן כגדול, מיד במוצאי שבת, וקובץ על יד ירבה, חידוש מצטרף לחידוש.

לפתוח את השבוע עם תורה

לימוד התורה במוצאי השבתות הינה קנייתה ברכה והצלחה לששת ימי המעשה הבאים בעקבותיה מעלת וחשיבות לימוד התורה במוצאי שבת ידועה למשגב מצדיקי קמאי, אשר היו אומרים כי פתיחת השבוע בלימוד התורה היא

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של מוקד הישיבה לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל: 073-7078388

בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

הישיבה

אנחנו מחכים לך

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

חייגו: **1-800-20-18-18**

או בטל': **073-7078388**

הלב שלי החסיר פעימה. ניסיתי לזנק אל הגביע ולהחזיק בו שלא ייפול, ויישפך חלילה וחס על השטריימל החדש שלי, אבל זה קרה כל כך מהר, ועוד לפני שהספקתי הגביע כבר נפל

הרה"ח ר' דוד קלצקין בסיפור מופלא שמחדד את ההבדל בין מי שזכה לחיות עם 'השגחה פרטית' למי שחושב שהעולם מנוהל על ידי בני האדם.

יעקב א. לוסטיגמן

של השגחה פרטית, כי אני לא הולך לספר לכם על נס שקרה למישהו או משהו שהתברר לו לבסוף שזה היה לטובתו. כלל וכלל לא. זה סיפור קצת שונה, וגם המסר שלו קצת שונה, ודווקא בגלל זה חשוב שנעסוק בו כי אנחנו צריכים לחזק את ההכרה בהשגחתו הפרטית של בורא העולמים על כל מעשה וכל פעולה שנעשית בעולם כולו. וכך היה המעשה: "בשבוע שעבר הגעתי לשמחת בר מצוה שהתקיימה בירושלים", מספר הרב קלצקין וממהר להוסיף בהתאם לצו השעה: "אל תדאגו, כמובן שהכל היה לפי ההנחיות של הרופאים כמקובל במקומותינו, וחס וחלילה לא היתה שם התקהלות שאינה מותרת..."

"בכניסה לאולם פוגש אותי אחד ממכרי, אברך כבן 40, ומקבל את פני בקריאת שמחה מתפרצת, כאילו ממש עמד כאן כמה שעות והמתין לבואי."

"הו ר' דוד, אתה לא יודע איך אני שמח לראות אותך", הוא אומר. שאלתי אותו מה כל כך משמח אותו לראות אותי, הרי לא השתנית מתמול שלשום ומדוע הוא שמח לקראתי הפעם יותר מכל פעם.

"תשמע, אני אספר לך סיפור מופלא, אבל לפני הסיפור אני רוצה להודות לך מעומק לבי בשמם של הילדים שלי, ושל כל המאזינים הקבועים של קו 'השגחה פרטית'. הילדים האלו לא יודעים כמה צער ועוגמת נפש חסכת מהם... הם לעולם לא ידעו להודות לך על כך."

"אני חייב להודות", אומר לנו ר' דוד. "האברך הזה הצליח לסקרן אותי. עכשיו כבר הייתי חייב לשמוע מה בפיו. ניגשתי אתו לפינה, הרחק משאון הרחוב והמולת העוברים והשבים, הצצתי בשעון כדי לוודא שאני לא מאחר יתר על המידה לשמחת בר המצווה, ועשיתי אוזני כאפרכסת לשמוע מה בפיו."

עד לפני שנים אחדות, היה הרה"ח ר' דוד קלצקין ידוע ומוכר בעיקר בקרב סביבתו הקרובה: בני משפחתו, שכניו ואנשים שבאו עמו במגע. מתוקף היותו ירושלמי ותיק מדורי דורות, מעגל החברים ומהכרים שלו כמובן היה רחב מאוד כידוע ליודעים.

לפתע פרץ הרב קלצקין לתודעה הכללית של הציבור החרדי כולו, ולא רק בירושלים מכורתו. מצפת וחיפה ועד אופקים ונתיבות, מגולדס גרין וסטמפורד היל, לבורו פארק ופלטבוש, וגם בקהילות חרדיות קטנות ומרוחקות מאוד, כמו זו שביהונסבורג שבדרום אפריקה או זאת שבסידיני שבאוסטרליה הגיע שמעו.

מה שמעניין זה שהרב קלצקין לא הביא משהו חדש מעיקרו לשיח החרדי. כולנו ידענו מה זו השגחה פרטית עוד לפני ששמענו על הרב קלצקין עצמו.

אבל הוא כן הצליח לחדש חידוש נפלא, בקצב העיסוק שלנו בנושא הזה. לא עוד דרשות חד שנתיות העוסקות בנושא, לא עוד סיפורים חד שבועיים בעלון פלוני או בעיתון פלמוני על סיפור של השגחה המחודדת את ההכרה שהקב"ה מנהל את העולם בכל רגע נתון.

העיסוק ב'השגחה פרטית' הפך לקבוע, תמידי. בכל רגע נתון. אלפי אנשים כבר הפסיקו לחפש את סיפורי ההשגחה אצל הזולת. הם פושט מוצאים אותם אצל עצמם, בכל רגע ורגע מרגעי היממה.

זה המהפך הגדול שחולל הרב קלצקין, שמצא 'פח קטן' של השגחה פרטית, ובסייעתא דשמיא ובהשגחה פרטית כמובן, זכה להשקות ממנו את כל העדרים, לא יום ולא שמונה ימים, אלא בכל יום מימות השנה, זה כמה וכמה שנים.

נס שלא מדברים עליו

פנינו לרב קלצקין, וביקשנו לשמוע ממנו קצת על הנושא של ההשגחה הפרטית.

השגחה פרטית, יש לכל אחד ואחד מאתנו בכל יום ובכל רגע. אנחנו רק צריכים לפקוח את העיניים ולשים לב לזה. אנשים שהתרגלו להבחין בזה, חיים טוב יותר. הם רגועים יותר, שמחים ומאושרים, אין להם כעסים והתפרצויות זעם. הם פשוט מרוצים, טוב להם, וגם אם קצת קשה הם יודעים שזה רצון ה', וכמובן שהקב"ה רוצה עבורנו את הטוב ביותר.

"בהקשר זה אני רוצה לספר לכם סיפור, שהוא אולי לא סיפור קלאסי

"מעשה שהיה כך היה", מספר האברך: "עד לאחרונה חבשתי מדי שבת את השטריימל הישן שקיבלתי מהורי שיחיו לכבוד חתונתי כמו כל החתנים. השטריימל כבר בלה מיושן, וכל מי שרק ראה אותי היה מסתכל לעברי כדי לבדוק מי הוא זה ואיזה הוא היהודי הזה שחובש על ראשו שטריימל עתיק כל כך, שבוודאי בא לו בירושה מהבעל שם טוב הקדוש, או לכל הפחות מתלמידי החוזה מלובלין..."

"הפרוטה אינה מצויה בכיסי ולכן לא העזתי אפילו לחשוב על קנייתו של שטריימל חדש. אבל הזמן עשה את שלו, והשטריימל הפך לכל כך ישן, כבר ממש לא נותרה לי שום ברירה, והתחלתי לאגור פרוטה ועוד פרוטה, עד שהגעתי לסכום כסף נכבד, ועליו הוספתי ללוות מעט מאחד מבני משפחתי ששמח לעזור לי, וכך כשכל הכסף בידי ניגשתי לשטריימל מאכער הקרוב למקום מגורי, וביקשתי ממנו שיכין לי מזנבת כדרכם של גוברין יהודאין, שתתנוסס על ראשי כדת וכדין, כדי שאהיה ראוי לבוא עמה בקהל."

"השטריימל הוכן ברוב תפארה, והכסף שעמלתי רבות כדי לחסוך אותו ושעוד צפויים לי לא מעט קשיים כדי להחזיר את הסכום שלויתי לצורך ההשלמה, שולשל אחר כבוד לידיו של היצרן שהתגאה מאוד בעבודתו והבטיח לי שזה אחד השטריימלים היפים ביותר שהוציא מתחת ידיו בתקופה האחרונה."

"בערב התקדש חג הסוכות תשפ"א, ניגשתי אל הארון. ביד רוטטת מתרגשות שלפתי את השטריימל מהקופסה המהודרת שלו, וחבשתי אותו לראשי. בבית הכנסת התקבלתי בקריאות התפעלות, ניגשו אלי כולם ושאלו אותי מי עשה את השטריימל וכמה סנטימטרים אורכו של ה'קריון', כמנהגם של המתעניינים בשטריימלאך, ואני עמדתי במרכז כחתן ביום חופתו והשבתי על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון."

"מאז לא הסרתי את השטריימל מראשי עד מוצאי שמחת תורה, אז נאלצתי בצער רב לגנוז אותו בארון, שכן ההילוך עם שטריימל בימות החול עלול להביא עלי פקחים ושוטרים שיחשבו שאני פורע חוק מסוכן לציבור שמתכנן להשתתף בחתונה המונית בניגוד להנחיות חלילה וחס... "כמובן שחבשתי אותו מדי שבת בשמחה גדולה על כך שזכיתי לכבד את השבת בשטריימל חדש והדור במראהו. והנה במוצאי שבת פרשת לך לך, שבת מבית הכנסת לביתי, הבלדתי על כוס יין מלא ברכת ה', ומאחר והיה זה יין יבש, שתיתי מעט יותר מרוב כוס, וכמובן שהילדים הקטנים לא ביקשו לשתות אחרי את שיירי היין שנותרו בכוס..."

"נוות ביתי כבר מיהרה למטבח כדי לפצוח במלאכת שטיפת הכלים, ובאופן אוטומטי הפעילה את הטלפון על 'ספיקר', כשאצבעותיה מחייגות בזריזות ובמיומנות את מספר הטלפון של קו 'השגחה פרטית', כדי לשמוע את הסיפורים החדשים שעלו לקו במוצאי השבת."

"אני נשענתי לאחורי בנחת", ממשיך האברך את סיפורו, ברכת במתנינות את ברכת 'על הגפן ועל פרי הגפן', הסרתי בעדינות רבה את השטריימל מראשי, והנחתי על הכסא הסמוך."

"מנהג יש לי לפתוח גמרא מיד לאחר הבדלה וללמוד מעט, ושמעתי בשם צדיקים קדושי עליון שזאת סגולה בדוקה ומנוסה שלא יהיו במהלך השבוע טרדות המפריעות את האדם מלימודו."

"והנה מגיע הבן שלי, בן התשע, כדי לקיים את מצוות אמו ולקפל את המפה שעל השולחן. הוא עומד מהצד השני של השולחן, ומושך את המפה כדרכו מדי שבוע, אלא שהפעם הוא שכח להוריד מהשולחן קודם את הגביע שעדיין היה מלא ביין יבש, כמעט עד חציו."

"הלב שלי החסיר פעימה. ניסיתי לזנק אל הגביע ולהחזיק בו שלא ייפול ויישפך חלילה וחס על השטריימל החדש שלי, אבל זה קרה כל כך מהר, ועוד לפני שהספקתי הגביע כבר נפל על צדו ומלוא תכולתו נשפכה, הישר על השטריימל ההדור שכן רגע קיבל מראה של חתולה שהתרטבה בגשם..."

"אם הייתי עוצר כאן את הסיפור", אומר לי אותו אברך יקר, "בוודאי תחשוב שתפסתי את הילד שלי, ועשיתי לו מה שהיו עושים לנו פעם, כששברנו חפצים בעלי ערך או גרמנו נזק, בין אם זה היה בכוננת מכונן ובין אם בשגגה גמורה..."

"אבל הרי הזכרתי מראש, שנוות ביתי כבר האזינה באותה שעה לקו 'השגחה פרטית', ומאחר וגם אני מאזין קבוע של הקו וקורא קבוע של העלון, ומשתתף קבוע בשיעור ב'חובת הלבבות' בשער הביטחון, באותו רגע ידעתי שזה רצון ה'. זה לא הילד שלי שפך יין, זה הקב"ה בכבודו ובעצמו הזיז לו את היד כדי לגרום ליין שיישפך על השטריימל."

מה אני יכול לעשות? לכעוס על הקב"ה חלילה וחס?

"ברוגע ובמתנינות הרמתי את השטריימל, ניערתי מעליו את היין עד כמה שיכולתי, שמתתי אותו על רגל של כסא פלסטיק הפוך כדי שיתייבש עד כמה שאפשר, ומיהרתי להתקשר אל ה'שטריימל מאכער' כדי לקבל הנחיות נוספות כיצד עלי לנהוג כדי למזער את הנזק עד כמה שהדבר אפשרי..."

"והילד? הילד בכלל לא חושב שקרה משהו חריג. הוא תפס את הטעות, קצת נבהל מעצמו, ומיהר להירגע כשראה אותי מתייחס לאירוע הזה בשוויון נפש."

"רק אחרי כמה ימים", ממשיך האברך לספר, "תפסתי מה קרה פה. שמתתי לב שאני הפכתי להיות יהודי 'בעל מדרגה' באמונה וביטחון. שאני לא אכעס אחרי כזה מקרה??? אם זה היה קורה לפני שלוש שנים, אני לא יודע מה הייתי עושה, אבל אני בטוח שהילד היה יוצא ניוזק... ככה לשפוך יין על השטריימל החדש של אבא? מה זה? מי מושך ככה מפה בלי לבדוק? איפה האחריות שלך? כמה פעמים צריך לומר לך שתתחיל להתנהג כמו בנאדם? למה אתה חייב להיות כזה ילד... וכו' וכו' וכו', אני בטוח שאתה יודע כבר לבד גם את ההמשך."

"חשבת לעצמי שאני חייב להודות לך על השינוי העצום הזה שהתחולל בי אחרי תקופה ארוכה של האזנה לסיפורים והשיעורים. זה שינה את כל צורת החשיבה שלי, עד כדי כך שאפילו לא הרגשתי שאני נמצא במצב של ניסיון ושאיני צריך להתגבר על הכעס."

"אבל הילד שלי, הוא לא יודע מה נחסף ממנו בזכותך, ר' דוד. אין לו מושג מה היה קורה לו אם אבא לא היה מאזין לקו ולשיעורים. ולכן, אמרתי לך כבר בתחילת דברי שאני מודה לך בשם הילדים שלי ובשם כל הילדים האחרים שההורים שלהם הפכו להיות אנשים אחרים, עד כדי כך שהילדים בכלל לא יודעים איך היו נראים ההורים שלהם אם לא האמונה התמימה והחזקה כל כך שכל מה שקורה לנו זה מהקב"ה בכבודו ובעצמו."

את הסיפור, סיפר מורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, שהכיר את בעל המעשה ועקב מקרוב אחר השתלשלות הסיפור: היהודי, משמש כיום כמרבין תורה נערץ. תלמיד חכם, ורבים נעזרים בו בהבנת דיבור תוספות מוקשה ובפתרון שאלות הלכתיות מורכבות, אך הקהל השותה בצמא מדברי תורתו, אינו יכול להעלות בדעתו כי לא כך היה האיש מקדמת דנא...

הגה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א על הדרך להצליח בחיים

לקבוע את פסגת היכולות כשאיפה הנכספת, ולהגדירה באופן ברור ומדויק, שאינו ניתן לשינויים!
שאיפה ברורה ומוגדרת היטב, שהדוגמא שלה חיה מול העיניים, יוצרת תמריץ, מאפשרת מדידה כל העת האם אני מתקרב ליעד או מתרחק ממנו, נותנת לנו את הכלים לבדוק עד כמה באמת התקדמנו או שנותרנו תקועים. כאשר היעד ברור, השאיפה מסומנת, המטרה ידועה ומובהקת, הכל הרבה יותר קל!
מסופר על שתי חיות דומות בשמן ושונות כל כך באופיין, שיצאו יחד לחפש מקום לשהות בו, טוב יותר מהיער המוכר להן. היו אלו הצבי המהיר והצב האיטי, שיצאו לדרכם באותו יום לחפש מקום מגורים חדש ומעניין...
הצב החליט מיד כי עליו להגיע לקצה היער, ללכת לכיוון צפון מזרח, כי נראה ששם קצה היער ומתחילים להיראות בתים. ואילו הצבי, החליט לחפש את עצמו, לתור אחר מקום לחנות בו, תוך שהוא מהרהר, 'הרי אני מהיר מהצב פי כמה וכמה, בוודאי אמצא מקום טוב וראוי עוד לפניו...'
כמה לא מפתיע - כעבור כמה חודשים כבר היה הצב אורח קבע בבית מגורים של משפחה אחת בעומק היער. ואילו הצבי - עד

כל אחד מאיתנו, בכל זמן נתון, שואף ורוצה להצליח, ומשקיע מחשבה רבה בשאלה הנצחית והרת הגורל: איך מצליחים. כל אדם חפץ להצליח בדברים החשובים עבורו, אך כולם כאחד שווים ברצון לגלות את הסוד ולפצח את הנוסחה, איך מגיעים לאותה הצלחה נכספת...

מאמנים אישיים, מומחים גדולים ובתי ספר, עוסקים בפתרון השאלה הזו והגשת הפתרון לציבור הרחב. כל אחד מהם בדרכו, אך הצד השווה שבכולם הוא הקביעה: צריך לשאוף ליעד ברור, להציב מטרה ברורה! 'כדי להגיע להצלחה בכל תחומי החיים', יאמר כל מאמן מתחיל 'קודם כל תאמר: לאן אתה רוצה להגיע? מה היעד הסופי? מה השאיפות שלך בחיים? תגדיר את המטרה, תשאף למקום ייעודי, בלי זה אי אפשר להצליח בכלום!'

בואו נחשוב עד כמה נוכל להשתמש בכלי העצום הזה, גם לחיים האמיתיים, לעולם הרוחני שלנו, וכמה נוכל להתקדם בעזרתו. בפרשת שבוע זה, אנו מגלים את הדרך המקורית והמעניינת בה בחר יעקב אבינו לברך את נכדיו. יעקב אבינו מברך את בני יוסף במילים 'ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה' - שבפשוטו של מקרא הכוונה היא כי כל יהודי יברך שבניו יגדלו ויצליחו כמו אפרים ומנשה, אך בהתבוננות נוספת, הבה נחשוב: הרי יעקב יכול היה לברכם שיגדלו ויצמחו לענקי הרוח וגדולי הדור, שיוכו להגיע לדרגות גבוהות ונאצלות, שיצליחו להשיג את כל מה שירצו. מדוע הוא בוחר להזכיר את שמותיהם, להעמידם כמופת ודוגמא?

כי מעבר לברכה, טומן יעקב בדבריו גם מסר, הדרכה לחיים לצאצאיו כולם" כשי להגיע רחוק במעלות התורה והיראה, כיד להתפתח לרמות הגבוהות של עובדי ה' ויראי אלוקים, קיבעו לכם יעד להגיע לאנשי הדוגמא שאני מציב בפניכם, הלא הם אפרים ומנשה, שאו עיניכם והביטו אל דמויות ההוד כאפרים וכמנשה, ותשאפו להגיע אליהם ולקצה דרגתם!

כשאדם קובע שאיפה, עליו למדוד את יכולותיו וכליו, ולראות מהי הפסגה אליה יוכל להגיע בעזרתם. מעתה חבל להסתפק בחצי הדרך, אסור להתפשר על טיפוס רק עד למחצית ההר. ההיפך, יש

להיעזר בלומדים אחרים, שפך דמעות כמים בתפילה לבורא עולם שיאיר את עיניו בתורתו, אך עם הזמן כמעט והחליט להרים ידים... לאחר תקופה של התלבטות ארוכה, החליט לתת הזדמנות נוספת, אך את ההזדמנות הזו, כך קבע, הוא הולך לעשות בכלי בו טרם השתמש מעולם...

הוא ישב עם עצמו שעה ארוכה, ובנה לעצמו תוכנית עבודה. בנק מטרות ברורות ומוגדרות, רשימת יעדים נוקבת ובלתי מתפשרת. 'אני הולך בעזרת ה' ללמוד מסכת פלונית בזמן הקרוב. מיד כשאסיים - אסתער גם על מסכת פלונית. בהמשך אסיים את סדרי נשים ונזיקין, ואחר כך אעבור ללימוד הלכה בעמקות...'

למחרת היום שב היהודי לבית המדרש, כשטבלה מסודרת במוחו, ויעד שאפתני מוצב למולו. 'בעוד תקופה אני יודע ש"ס, ויהי מה!' היה ברור לו, מעל ומעבר לכל ספק. זו כבר עובדה בעיניו, צריך רק לפעול למימושה...

הרבי, שהיה מודע להתלבטויותיו ולהתחבטויותיו של האיש, לא פסק מלעקוב אחיו מרחוק, מבקש ומתעניין לדעת מה עלה בגורלו ומה מעשיו. היה חשוב לו לדעת אם הכלי החדש מוכיח את עצמו... והוא הוכיח, ועוד איך...

בחלוף השנים, הפך אותו יהודי לתלמיד חכם מופלג, בקי בכל חדרי התורה. איש לא ידע כיצד הגיע למעלה זו, איש גם לא ידע באיזה גיל מאוחר התחיל. מה שברור, שהקביעה החדה של היעד הרצוי, השאיפה העוצמתית שקבעה את המטרה, הן ששינו את התמונה לחלוטין!

כשסיפר הרבי את הסיפור, הוסיף: 'כשיהודי קובע יעד, זה לא רק שהוא זוכה בסייעתא דשמיא לממשו. קביעת היעד מסייעת לו למדוד בכל רגע עד כמה הוא פועל בכיוון הנכון, עד כמה הוא מתקרב או חלילה מתרחק. אך לא זו בלבד - - -

גם הדרך הופכת לאיכותית יותר, מלאה ועוצמתית, עמוקה וחזקה. כשיהודי לומד כי הוא רוצה לדעת ש"ס, איכות הלימוד מזנקת, הריכוז מתעצם, ההבנה מעמיקה בהרבה. קביעת היעד הופכת כל יעד שאפתני למושג, הופכת את הדרך אליו לפשוטה יותר, איכותית יותר, ומדידה הרבה יותר...'

כדי שלא נופתע מעוצמת הגילוי, הוסיף הרבי והדגים 'ראו נא, אדם אעשיר מסוגל לקחת על עצמו סיכונים גדולים ומורכבים, שכוללים לפעמים את הסיכון לאבד את כל הונו, ובכל זאת הוא מסוגל לעשות כך ולקחת על עצמו סיכון כה גדול?! הן אני לא הייתי נרדם בלילה לו היה רובץ עליו עולו של סיכון בסדר גודל כזה...'

'מה התשובה לכך? הוסיף הרבי בחיוך רחב, 'כי אותו עשיר סימן לעצמו יעד, קבע את המטרה. מבחינתו, כבר ברור שהוא הולך על הצעד הזה, כי ברור שהוא הולך להצליח בו ויהי מה! מעתה, כל הסיכונים והטיעונים מאבדים מערכם, בשעה שהיעד כבר נקבע

עכשיו הוא עדיין משוטט ביער, הולך כה וכה וחוזר חלילה, מחפש את עצמו...

כי הצבי, עם הכלים המצויינים שניטעו בו - אלה הרגליים הקלות והמהירות הנחפזות, לא השכיל להציב לעצמו יעד ברור. היעד היה מעומעם, קלוש, נתון לכל שינוי. אין פלא כי לא הגיע אליו... הצב לעומתו, אף שלא היו לו את אותם הכלים והוא נדרש להליכה ממושכת במשך שעות ארוכות מידי יום, היעד שלו היה ברור, המקום אליו הוא שואף היה נהיר, והכיוון היה חד וברור. מה הפלא כי הצליח להגיע ולהקדים בהרבה את הצבי?

יכול אדם להיות ברוך כשרונות ורב מעלות, אך כל עוד לא הציב לעצמו מטרה ברורה ויעד קבוע - איך יגיע למקום אותו מעולם לא הגדיר? איך יצליח לצמוח, לגדול, להתפתח, כאשר מעולם לא סימן אותם כמטרה? לעומתו, יכול להיות אדם בעל כישרון בינוני, איש פשוט נטול תהילה, אך כיוון שקבע לעצמו מטרה ברורה ויעד בחיים - בוא יבוא ברינה לפסגת שאיפותיו בהצלחה!

כי כשהיעד ברור, התמונה חיה, השאיפה עומדת מול העיניים - הרבה יותר קל ופשוט, וגם הרבה יותר הגיוני, שההצלחה בוא תבוא!

את הסיפור הבא, סיפר מורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע, שהכיר את בעל המעשה ועקב מקרוב אחר השתלשלות הסיפור: היהודי נשוא סיפורנו, משמש כיום כרב דגול ומרביץ תורה נערץ. האיש תלמיד חכם בקנה מידה גדול, ורבים נעזרים בו בהבנת דיבור תוספות מוקשה ובפתרון שאלות הלכתיות מורכבות, אך הקהל השותה בצמא מדברי תורתו, אינו יכול להעלות בדעתו כי לא כך היה האיש מקדמת דנא...

עד גיל ארבעים, היה היהודי דגן עמל כפיים בעבודתו שעות רבות, ולמעשה במשך היו כולו. בקושי החזיק בקביעות עיתים לתורה, ראשו ומעיניו נתונים היו בפרנסת משפחתו. בגיל ארבעים, כשחש מיצוי עצמי מהעבודה והיתה לו היכולת הכספית, החליט לפוש מעולם המעשה ולעבור לעסוק בתורה בהתמדה...

לא קלה היתה דרכו במעלה הדרך. הוא חש כרבי עקיבא בשעתו, כשבגיל ארבעים נקלע לראשונה לבית מדרש הומה, בו עסקו צורבים צעירים ממנו בסוגיות התורה בהבנה מקיפה ובידע רב. אמנם הוא ידע לקרוא היטב וגם להבין מעט, אך משפתח את הגמרא וביקש לשקוד על הבנתה - גילה כי נראה ששעריה נותרו סגורים וחתומים בפניו...

הוא קרא את השורות בזו אחר זו, ניסה להיעזר במפרשים, אך העלה חרס בידיו. כל מאמציו עלו בתוהו, הרצון העמוק לשבת וללמוד בהתמדה התנפץ אל סלעי המציאות הקשה, בה הוא מנסה ללמוד שוב ושוב אך אינו מביין דבר וחצי דבר. הוא ניסה שוב, ביקש

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב
בין השעות 7:30 - 10:30 בערב ★ שיחת חינם

1-800-20-18-18

במסמרות!

שלומד גם יהודי העוסק בתורה, לימודו מקבל פנים איכותיות ורציניות הרבה יותר מאם יש לו יעד מוגדר, אם הוא שואף להגיע לפסגה...

מתנה מרגשת בתחילת השנה

לקראת ראש השנה תשע"ו הופתעו הרוים רבים בבני ברק במתנה מרגשת: לצד ברכות ה'שנה טובה' המסורתיות, הביא בנם היקר מתלמוד התורה לוח שנה נאה במיוחד, הכותרת, מימין ומשמאל, הופיעו תמונות שניים מגדול ישראל, אך במרכזה היתה תמונה גדולה ומרגשת של...

לא אחר מבנם היקר, תלמיד צעיר בכיתה ב'... כשראו הילדים את הלוח לראשונה, נבוכו לרגע. 'היתכן כי התמונה שלי תתנוסס בצוותא חדא עם תמונות גדולי ישראל?!' שאל כל ילד את רעהו...

אך המחנך המסור, הרב יצחק כהן מתלמוד תורה 'שתילי זיתים' הסביר במתק שפתיים: 'דעו נא תלמידי היקרים, כי כל אחד מאיתנו יכול להתנוסס תחת הכותרת 'גדולי ישראל', בעוד אי אלו שנים. אנחנו צריכים רק לרצות ולשאוף להיות תמונה מתאימה לאכסניה כזו!'

בשיחה עמו, הוא מסביר את המטרה: 'לוח השנה נשאר כל השנה על המקרר, ובראשו הכותרת 'גדולי ישראל'. מדי יום רואה הילד שוב ושוב את תמונתו, מתנוססת לראווה בין גדולי ישראל. כך הוא והוריו מקבלים שאיפה ברורה, והייעוד של הילד בחיים לאן הוא יכול להגיע ולאן פסגות הוא מסוגל להעפיל נותר חקוק במוחו...'. לנו וגם לילדינו, כמה כדאי וחשוב להטמיע את השאיפות, את הרצו, את היכולת להגיע ליעד. הבה נסייע להם לסמן את המטרה, נטמיע בהם את ההבנה כי כל אחד יכול להצליח ולהגיע רחוק, צריך רק לסמן את המטרה ולהתחיל לחתור אליה, ואז יזכו בעזרת השם לגדול ולצמוח, לפרוח ולהצטיח, ואנו נזכה לרוב נחת! (מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע')

כל שצריך לעשות הוא לשאוף, לקבוע את היעד, להגדיר את המטרה. מפתיע לגלות, שגם בגיל ארבעים השיטה הזו עובדת בהצלחה מלאה, כי קביעת היעד משנה את המציאות, הופכת יהודי שלא הבין שורה לתלמיד חכם מופלא.

אז גם אם אנו מבוגרים, ועל אחת כמה וכמה אם אנו צעירים - זה הזמן לקבוע יעד ולסמן את המטרה בעיגול בוחק, למען נגיע אליה בסייעתא דשמיא ובהצלחה!

אגלה לך את סוד ההצלחה!

היה זה בשנת תשכ"ה, בעת ששמו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל כבר נודע כגדול בתורה בקנה מידה עולמי, כדיין מומחה, כפוסק מובהק וכדמות מופת. עם תלמידי החכמים הדבקים בו ומתאבקים בעפר רגליו נמנה הגה"צ רבי שמואל טויסיג זצ"ל, שלא פעם היה בא לביתו לשמוע עצה ותושיה, דברי תורה וחיידושים מאירי עיניים.

זמן קצר לאחר נישואיו של רבי שמואל, החליט להיכנס לרב אלישיב ולשאול את השאלה המרכזית ביותר בחיים. הוא פנה לענק התורה וביקש עצה לגדול בתורה...

הרב אלישיב הניח את ידו על השולחן, וחיך לרגע. אחר כך התכופף לאוזנו של הרב טויסיג ולחש כממתיק סוד: 'רוצה עצה לגדול בתורה? אגלה לך סוד...'

הרב טויסיג האזין בקשב אחד מגדולי הדור מגלה את סוד הצמיחה בתורה ומי לא יאזין לכל מילה בקשב רב... 'כדי להצליח לגדול בתורה ולעסוק בה בהתמדה, עליך לחשוב כאילו נבחרת להיות רב בקהילה מכובדת, וכיון שאינך כשיר עדיין - קיבלת שנתיים להתכונן לתפקיד החשוב. איך תנצל את השנתיים האלה? שאל בחיוך...

הרב אלישיב לא המשיך, כי כל מילה נוספת מיותרת. כשיש יעד מוגדר, כשהשאיפה ברורה, כשהרצון מקבל פנים, ציור ותמונה מוחשית - ההתמדה בתורה כבר נראית אחרת לגמרי. כי גם יהודי

המוקד החסידי לבני הישיבות
1800-20-18-18

או בטל' 073-7078388 * השיחה חינם

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

**האסטט א
פראבלעם?**

**לאמיר רעדן
אויף דעם**

חשבתם פעם כמה אנשים ניצלים בזכות אדם שגורם להרבות אהבה ואחוה, שלום וריעות ומרחיק ממחלוקת?! כשהמשיח יבוא בעזרת ה' הוא יאמר: בחור פלוני ואלמוני, זכית! בזכותך כל כך הרבה יהודים ניצלו ממחלה! בזכותך אדם שהיה חולה קיבל רפואה!

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א עם הסיפור המיוחד על ה'חפץ חיים'

הבחור ניסה לתחוב פנימה רגל, וכשהעסקן ראה שאין בררה, ניסה לסגור את הדלת בכוח, עד אז ה'חפץ חיים' לא הבחין במה שקורה, אבל כששמע את הרעש שהקים העסקן בדפקו בדלת, הסתובב ושאל: "מה קורה שם?" העסקן השיב: "בחור רוצה להיכנס". הורה ה'חפץ חיים': "אני מבקש ממך לגשת לבחור ולשאול אותו, מדוע דחוף לו לדבר איתי דווקא הרגע". ניגש העסקן לבחור, והוא השיב לו רק בשתי מילים: "פיקוח נפש!" שמע ה'חפץ חיים' ונענה: "פיקוח נפש דוחה שבת. תכניסו אותו." והבחור נכנס. הוא ניגש אל ה'חפץ חיים' ביראת כבוד, גחן לעברו ושאל אותו בשקט דבר מה. הנוכחים לא שמעו את ששאל, אבל ראו שה'חפץ חיים' מניח ידו על מצחו, חושב במשך מספר דקות, ועונה לבחור. הבחור המשיך ושאל שאלה שניה, ושוב ענה לו ה'חפץ חיים'. הבחור נראה מרוצה, והחל לפסוע אחורה לכיוון היציאה מפני הכבוד לגדול בישראל. ואז נדהמו כל העשירים לראות את ה'חפץ חיים', שה'חזון איש' כתב עליו שהיה דומה ללשכת הגזית, קם ממקומו ומלווה את הבחור עד ליציאה!... כבוד כזה אף לא אחד מהעשירים התורמים קיבל! אמנם ה'חפץ חיים' ברך את כולם אבל לא כיבד אותם כל כך! היה שם גביר אחד מחוצף, שלא היה יכול לשאת זאת. הוא העיר

בנו של ה'חפץ חיים' זצ"ל, כתב חיבור מיוחד הנקרא "דוגמא מדרכי אבא". זהו חיבור מרגש מאד, בו מובאות עובדות והנהגות, שראה במו עיניו במחיצת אביו, רבן של ישראל. בין הדברים הוא כותב את הסיפור הבא: בעיירת מגורי ה'חפץ חיים', ראדין, פעל בית חולים יהודי. והנה ארע, שבית החולים נקלע למצוקה כלכלית קשה. המנהלים נכנסו ל'חפץ חיים' ואמרו, שיש להם תכנית לארגן דינר לעשירים גדולים, ואם ה'חפץ חיים' יגיע לערב זה, הדבר ידרבן מאד את העשירים לבוא ולתרום סכומים ניכרים. מרגש לראות בפנים את תשובת ה'חפץ חיים': "איזו שאלה? אתם תעשו את העצרת, ואני בעזרת ה', אשתתף". באו לשם ארבעה עשר עשירים, שהיו נקראים העשירים הגדולים ביותר באזור, וה'חפץ חיים' דיבר לפניהם בחום על חשיבות התרומה לבית החולים. מיד לאחר דבריו החלה ההתרמה, פנו לעשיר הראשון ושאלו כמה הוא נותן - הוא יכול היה לתרום מיטה אחת לבית החולים; מיטה אחת כזו הינה משוכללת וכוללת מיכשור רב, ומחירה גבוה מאד. ה'חפץ חיים' הודה לו: "ישר כח, תזכה למצוות!" ועבר לעשיר הבא. העשיר הגדול ביותר שהשתתף שם תרם שש עשרה מיטות בסכום עתק! אם נשווה אותו להיום נקבל סכום אסטרונומי... ההתרמה נגמרה, אבל ה'חפץ חיים' עדיין לא קם. הוא רצה להשאר לחשוב איתם ביחד מה עוד יכולים לעשות. לפתע נשמעו דפיקות בדלת. היה זה מפתיע, משום שהאספה היתה סגורה, ולא היה לאף אחד אישור כניסה מלבד לעשירים שתרמו. אחד העסקנים קם לפתוח, וגילה מאחורי הדלת בחור מהישיבה הלבוש קרעי בגדים - חליפה דהויה ומכנסיים בלויים. "מה בפריך?" "דחוף, דחוף! עלי להיכנס לחפץ חיים". נערכת כעת אספה, תנסה לבוא בעוד שעה". "רחם עלי. אני מוכרח". "יושבים כאן ארבעה עשר גבירים. אין זה בא בחשבון!"

שלו גורמת שיום יום חמישים אנשים בראדן נשארים בריאים וחזקים ללא שום מחלה, ואם כך יוצא שלא צריכים עבורם מיטה בבית חולים!"

כשהמשיח יבוא הוא ידע לומר לכל יהודי כמה זכויות תרם על ידי תורתו ומעשיו לכלל ישראל!

חשבתם פעם כמה אנשים ניצלים בזכות אדם שגורם להרבות אהבה ואחווה, שלום ורעות ומרחיק ממחלוקת?!

כשהמשיח יבוא בעזרת ה' הוא יאמר: בחור פלוני ואלמוני, זכית! בזכותך כל כך הרבה יהודים ניצלו ממחלה! בזכותך אדם שהיה חולה קיבל רפואה!

איזה כבוד יהיה בזמן שהמשיח יבוא ויאמר כך! כל התנאים הקדושים, כל גדולי ישראל יעמדו שם, והמשיח יראה להם בחור ישיבה בן חמש עשרה- שבע עשרה, שבזכותו יהודים רבים ניצלו וזכו לחיים!

(מתוך הספר 'כבודם של ישראל')

בקול, כדי שה"חפץ חיים" ישמע: "כמה מיטות הבחור הזה תרם לבית החולים?"

הגיב ה"חפץ חיים": "בחור זה תורם כל יום חמישים מיטות לבית החולים!"

תשובה זו היתה למעלה מהשגתם של הגבירים. חליפה כזו ישנה וקרועה, וכל יום חמישים מיטות?! היתכן?!

ראה ה"חפץ חיים" שאינם מבינים ואמר: "בואו אסביר לכם את כוונתי."

הקב"ה ברא את האדם בריא, אם כן למה הוא נהיה חולה? או שהוא בעצמו התנהג לא בסדר, או מדין ערבות - כל ישראל ערבים זה לזה, וכיון שיש בישראל חוטאים, נגרם מכך שיחלו גם אנשים שלא חטאו בעצמם. צד זה הוא הצג השלילי של הערבות, אבל יש גם צד חיובי - אדם הלומד ומתפלל - מביא בריאות ואושר לאנשים רבים.

"אני מכיר אישית את הבחור הזה", המשיך ה"חפץ חיים", "התורה

המשך מעמוד 11 | הרה"ג ר' פנחס ברייער

חתן עם 15 פנקסים

"פעם הגיע אלי תלמיד לשעבר, חתן העומד להתחתן למחרת היום, והוא מבקש להזמין אותי פנים אל פנים לחתונה שלו. שאלתי אותו למה הוא הגיע להזמין אותי בצורה כל כך מכובדת, הרי כבר עברו שש שנים מאז שהוא למד אצלי. הוא מסתובב עכשיו בין כל מגידי השיעור שלימדו אותו במשך כל ימי חייו? מה רע בשליחת הזמנה בדואר, ואם הוא מתעקש אפשר גם להזמין דרך הטלפון..."

"אבל החתן הזה ענה לי "בגלל הפנקסים". איזה פנקסים? "של הוויתורים..." הוא סיפר לי שיש לו במגירה 15 פנקסים עם אלפי ויתורים קטנים שהוא ויתר למען התורה, ובכל פעם שהוא סיים למלא עוד פנקס, ההנאה שלו מהלימוד נהיתה גדולה יותר ויותר. עכשיו, כשהוא מתחתן הוא רוצה להזמין אותי לחתונה כי אני זיכיתי אותו להיות בחור שלומד עם חשק, בהתמדה, ובחור שכל כך אוהב ללמוד, בטוח שהוא לעולם לא יתנתק מהגמרא, גם אחרי שאף אחד כבר לא יכריח אותו לשבת בישיבה.

"כשיש נאמנות לתורה, כשיש תמימות התורה לומדים נושא בשלמות, וכשיש 'פיקודי ה' ישרים', לומדים ומבינים ומתחברים להיגיון שבדרים ולהיגיון שבצד הפוך, או אז, ורק אז, זוכים לשמחת התורה, ולגישמאק בלימוד התורה".

"בעבר זכיתי לכהן כר"מ בשיעור א' בישיבה קטנה. הייתי תמיד אומר לבחורים שיחזיקו בכיס פנקס קטן, וישתדלו בכל יום לכתוב בו בקצרה שלושה או ארבעה ויתורים שהם ויתרו במהלך היום לכבוד התורה הקדושה. קרבנות קטנים שהם הקריבו לכבוד התורה. "פעם אחת התגברת ולא הלכת לשנות באמצע השיעור, החלטת לחכות עד שהשיעור יסתיים? כתוב זאת בשלושה ארבעה מילים: "נמנעתי מלשנות בשיעור". חבר שלך העיר לך הערה עוקצנית, היה לך מה לענות לו והחלטת לשתוק כדי לא להפסיק באמצע הלימוד? כתוב בפנקס: "התגברתי ולא עניתי לחבר". מישהו נפל בקצה השני של בית המדרש וכולם מסתכלים לשם ואתה מתעלם כדי לא להפסיק מהלימוד? כתוב את זה בפנקס... כל ויתור גדול או קטן, לכתוב. מספיקים כמה ויתורים בודדים מדי יום.

"אחרי שתגיעו לארבע מאות, או חמש מאות, או אולי שש מאות ויתורים", אמרתי לבחורים, "תרגישו שאתם מתחילים ליהנות מלימוד התורה. פתאום תהיה לכם מתיקות. כי כשאתה מקריב למען משהו, כשאתה נאמן למשהו, אתה אוהב אותו. זאת הסיבה שכל אבא אוהב את הבן שלו יותר ממה שהילד מסוגל להבין בכלל, כי הוא מתאמץ למענו ונותן לו מרגע לידתו.

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

מוקד לפני הישיבות מיוסדו של איורן אוחיוני
הישיבה

הוא להגיע ל'חיי עולם נטע בתוכנו' - לחיות בעולם הגשמי, ועניין זה הוא בן בגשמיות הן במסחר והן בתורה.
 "הקדוש ברוך הוא יעזור, שבזכות זה שמהקבל על עצמו קבלה זו, יאריך ימים ושנים, ויזכה לקדש שם שמים, ולהיות ממקבלי משיח צדקנו ברחמים גדולים אמון".
 (מתוך הספר 'אבי ההוראה')

הנוקבות ומהעוררות הבאות:
 "כמעט מיום שעמדתי על דעתי, קיבלתי על עצמי, לומר לאחר אמירת מה טובו אהליך יעקב וגו' הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך".
 "ואבקש מתלמידי, קבלו זאת ממני, ותרגילו עצמכם לומר זאת בכל יום. ואם מקבל אדם על עצמו דבר זה מידי יום ביומו, ממילא יכול

המשך מעמוד 3 | הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

והביט כן על אביו בכל עת חצייתו את רחוב שטראוס, עד שהמשיך הלאה בדרכו ונעלם מעיניו.
 לאחר שכבר לא היה אביו לנגד עיניו, חזר למקומו במונית, שבינתיים התמלאה בנוסעים ויצאה לדרכה.

משה", התבטא פעם בחריפותו: מילא מה שחושבים הצעירים את עצמם תמיד 'חכמים' יותר מהוריהם ניתן עוד לסבול, אבל מה שחושבים את עצמם יותר 'מבוגרים' מהוריהם - את זה אי אפשר לסבול...

זכורני מימי בחרותי, כשהייתי חוזר בליל שבת קודש בשעה מאוחרת מן הטיש, כשנכנסתי הביתה חלצתי את הנעליים מחוץ לבית, וכך נכנסתי חרש הביתה על בהונות רגלי, כדי שלא להעיר את ההורים.
יש להזהר בזה הרבה, ובפרט מצוי הדבר בבחורים צעירים החוזרים בשעה מאוחרת הביתה, שלא להעיר את ההורים משנתם. ובוודאי לא לגרום להם להישאר ערים ודואגים לו עד מאוחר בלילה, וזה מן החמורה שבחמורות.
 (מתוך טיב המעשיות וישב)

הגאון הצדיק מורנו רבי זונדל קרויזר זצוק"ל בעל "אור החמה", הגיע פעם לתחנת מוניות שירות 'ירושלים בני ברק', שבמעלה רחוב שטראוס (פינת חיי אדם) בירושלים. והנה בעודו ממתין בישיבתו במונית שיתמלא הרכב ויוכלו לצאת בנסיעתם לבני ברק, ראה פתאום מן החלון את אביו מורנו הרב רבי אליהו צבי זצ"ל, כשהוא חוצה בדרכו את רחוב שטראוס, בחזרתו מבית הכנסת 'זכרון משה' לביתו... תיכף כשראהו קפץ רבי זונדל החוצה מן המונית, ונעמד בחוץ על מקומו בהכנעה וביראת הכבוד, אף שאביו לא ראהו כלל,

המשך מעמוד 7 | הגה"צ רבי זלמן בריזל זצ"ל

נפשו, אשר ציפה לו שנים כה רבות!
 ועתה, שערו בנפשכם -
 הלא הקב"ה אוהב כל אחד ואחד מעמו ישראל באהבה שאין לה שיעור וגבול. כל אחד נחשב אצל הקב"ה כבן יחיד שנולד אחרי כמה אלפי שנים מבריאת העולם!
 הרי בוודאי שהקב"ה שוקד תמיד על שלומו וטובתו של בנו יחידו בכל רגע ורגע, ואיך זה יעלה האדם על קצת דעתו שיעשה עמו ה' דבר אחד שלא לטובתו ח"ו?!
 עיתים רגשותיו של ר' זלמן באהבת בוראו היו גואים בקרבו, עד שהיה מתבטא:
 "אם לא שאנו עומדים כאן ברחובה של עיר, הייתי יוצא עתה בריקוד של שמחה לכבוד הקב"ה!"
 וכן תלמידיו ושומעי לקחו שעקבו אחר הנהגותיו סיפרו, כי לא אחת ראוהו לר' זלמן לבדו בחדרו, כשהוא מרקד ומזמר ומודה לד' בשמחה עילאית.
 (מתוך הספר ר' זלמן)

גדולה היא עשרת מונים מאשר אהבת האב לעשרת בניו, אהבה זו אי אפשר לתארה כלל.
 והנה, הקב"ה שמח בכל אחד ואחד מבני ישראל ואוהב כל אחד ואחד מהם, הן כמו אהבתו העצומה של האב לבנו יחידו, והן כשמחת לבו הגדולה של האב שזכה בעשרה בנים. וזהו שאנו אומרים בתפילה בכל יום -
 'שמאהבתך שאהבת אותי' היינו כאהבת האב לבנו יחידו. 'ומשמחתך ששמחת בו' - כשמחת האב בעשרת בניו. כדבר הזה הקב"ה אוהב ושמח בכל אחד מישראל, ולכך קורא אותם 'ישראל' בלשון יחיד ו'ישורון' לשון רבים'.

פעמים שהיה ר' זלמן מתלהב ברוחו ואומר:
 "אדם שנולד לו בן יחיד אחר שעברו שנים רבות מנישואיו, הלא אין שייך לתאר כלל את אהבתו העצומה של אב זה לבנו יחידו מחמל

האסט א פראבלעם? לאמיר רעדן אויף דעם

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

חייגו: **1-800-20-18-18**
או בטל': **073-7078388**